

**ACTIVITEITENPLAN VOOR
DE SLOOP VAN DE MA-
RANATHAKERK TE ASSEN**

ACTIVITEITENPLAN VOOR DE SLOOP VAN DE MARANATHAKERK TE ASSEN

Kenmerk: 20211353
Versie: definitief
Datum: 15 oktober 2021
Auteur: ██████████
Projectleider: ██████████
Kwaliteitscontrole: ██████
Opdrachtgever: Actium
Contactpersoon: ██████████

Dit rapport is digitaal gegenereerd en derhalve niet voorzien van een handtekening. De inhoud van de rapportage is aantoonbaar gecontroleerd en vrijgegeven.

© ATKB voor natuur en leefomgeving. Gebruik en overname van gegevens alleen toegestaan met volledige bronvermelding.
Foto's: ATKB, R. Hanisch

ATKB ASSEN
STATIONSSTRAAT 29C
9401 KW ASSEN

ATKB MIDDELHARNIS
PRINS BERNHARDLAAN 147
3241 TA MIDDELHARNIS

ATKB WAARDENBURG
KOEWEISTRAAT 7
4181 CD WAARDENBURG

ATKB ZOETERMEER
LOUIS BRAILLELAAN 100
2719 EK ZOETERMEER

KVK 27 1771 40
BTW NL 8076 36 757B01
IBAN NL53 RABO 0160177529

INHOUD

1.	Inleiding		1
1.1	Aanleiding	1	
1.2	Opdrachtgever	1	
2.	Beschrijving voornemen		2
2.1	Ligging plangebied	2	
2.4	Doel werkzaamheden	8	
2.5	Beschrijving activiteiten	10	
2.6	Planning	10	
3.	Onderzoeksmethode		11
3.1	Quicksan	11	
3.2	Nader onderzoek	11	
4.	Beschermde soorten		13
4.1	Vogelrichtlijnsoorten	13	
4.2	Habitatrichtlijnsoorten	13	
4.3	Nationaal beschermde soorten	18	
4.4	Samenvatting	18	
5.	Beschrijving effecten		20
5.1	Vogelrichtlijnsoorten	20	
5.2	Habitatrichtlijnsoorten	20	
5.3	Samenvatting	20	
6.	Maatregelen		21
6.6	Ecologische plus overige soorten	27	
7.	Overtreding verbodsbepalingen		31
8.	Gunstige staat van instandhouding		32
8.1	Gewone dwergvleermuis	32	
8.2	Lokale staat van instandhouding	32	
9.	Alternatieven		34
9.1	Nul-alternatief	34	
9.2	Aanpassing voornemen	34	
9.3	Alternatieve locaties	34	
9.4	Alternatieve uitvoering van plan	34	
10.	Wettelijke belangen		36
10.1	Overzicht wettelijke belangen	36	
10.2	Volksgezondheid	36	
10.3	Redenen van sociale aard	37	

10.4	Ter bescherming van flora en fauna	37
11.	Literatuur en bronnen	38
12.	Bijlagen	39

I. INLEIDING

I.1 AANLEIDING

Actium is van plan de Maranathakerk in Assen te slopen. Op deze locatie wordt een appartementencomplex met 43 woningen gebouwd. ATKB | Buro Bakker heeft in 2019 middels een quickscan soorten in het kader van de Wet natuurbescherming geconcludeerd dat de kerk geschikte verblijfplaatsen voor vleermuizen en steenmarter kan bevatten. Daarom is in 2021 een nader onderzoek naar vleermuizen en de steenmarter uitgevoerd. Hierbij zijn verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis aangetroffen. Door de sloop gaan deze verblijfplaatsen verloren. Hierdoor is sprake van overtreding van de Wet natuurbescherming en moet een ontheffing worden aangevraagd voor de sloop. Dit activiteitenplan vormt de onderbouwing voor deze ontheffingsaanvraag.

De ontheffing wordt aangevraagd voor de periode 1 november 2021 tot en met 1 november 2026.

I.2 OPDRACHTGEVER

- Actium
- Contactpersoon: [REDACTED]
- [REDACTED]@actiumwonen.nl
- Portugallaan 10
- 9403 DS Assen
- KvK nr. 04017657 Kamer van Koophandel te Meppel
- Postbus 500
- 9400 AM Assen

2. BESCHRIJVING VOORNEMEN

2.1 LIGGING PLANGEBIED

- XY coördinaten: 233178, 558265

Het plangebied bevindt zich aan de Nobellaan 140 te Assen, gemeente Assen in de provincie Drenthe.

Figuur 1 Ligging van het plangebied. Bron: Openstreetmap.org

2.1.1 NATURA 2000

Het plangebied ligt op ruim 5 km ten oosten van Natura 2000-gebied Fochteloërveen, op ruim 3 km ten westen van Natura 2000-gebied Drentsche Aa-gebied en op 3,5 km ten noorden van Natura 2000-gebied Witterveld. Voor de uitvoering van de sloop en de nieuwbouw wordt een berekening van de stikstofdepositie uitgevoerd met het programma AERIUS Calculator. Gezien de grote afstand van het plangebied tot de Natura 2000-gebieden zijn andere effecten op voorhand uit te sluiten.

2.2 BESCHRIJVING VAN HET PLANGEBIED

Het plangebied betreft de voormalige Maranathakerk aan de Nobellaan 140 in Assen. Hierbij inbegrepen is ook de aangrenzende woning van Nobellaan 138, en de tuin rondom het gebouw. Het gebouw heeft een grotendeels plat bitumen dak met enkele schuine delen, en aan de voorzijde staat een klokkentoren. In de tuin staat een houten hokje, en verder grasveld en onder meer rododendron, coniferen en wintergroene kamperfoelie. De Foto's 1 t/m 6 geven een impressie van het plangebied.

Foto 1 Vooraanzicht met klokkentoren

Foto 2 Vooraanzicht met aangrenzende woning

Foto 3 Platte en schuine delen van het dak

Foto 4 Tuin achter de kerk, met houten hokje

Foto 5 Achtertuin met o.a. kamperfoelie en rododendron

Foto 6 Achteraanzicht

Achter de kerk ligt een singel met struiken, bomen en plantsoen eromheen. Het plangebied is omgeven door de straten Nobellaan, Mr. Groen van Prinstererlaan en De Klenckestraat met pannengedekte rijtjeshuizen, enkele vierlaags-flatgebouwen en een plantsoen met water.

2.3 POTENTIES VOOR BESCHERMDE SOORTEN

2.3.1 BROEDVOGELS

De gaten en spleten in de gebouwen zijn ongeschikt voor de meeste gebouwbewonende soorten. De grote opening in de holle dakrand (zie Foto 16) zouden gebruikt kunnen worden door kauw en holenduif om te kunnen broeden. Deze opening was ten tijde van de quickscan in 2019 nog niet aanwezig. Ook de holte die is aangegeven op foto 7 en 15 lijkt groter te zijn geworden en zal nu wel gebruikt kunnen worden door kleine vogels als pimpel- of koolmees of boomkruiper.

In de tuin achter de kerk is veel groen van bomen en struiken aanwezig. Dit vormt een geschikt habitat voor algemene zangvogels zoals merel, roodborst, winterkoning, pimpelmees en koolmees. In het struweel van wintergroene kamperfoelie en rododendron in de achtertuin van de woning is tijdens de quickscan een lijsternest aangetroffen. Op de klokkentoren is tijdens de quickscan een kauw waargenomen.

2.3.2 VLEERMUIZEN

Het te slopen gebouw binnen het plangebied vertoont diverse openingen, waardoor vleermuizen ruimtes achter betimmering en in het dak kunnen bereiken. Dit zijn met name kieren in de betimmering op verschillende plekken rondom het gebouw, en bij de deur van het houten hokje in de tuin (Foto's 7 t/m 13 tonen voorbeelden). Het houten hok is daarmee mogelijk geschikt als verblijfplaats van grootoorvleermuizen. In de klokkentoren is mogelijk een open stootvoeg aanwezig (Foto 11), verder zijn open stootvoegen afwezig.

Foto 7 Opening in betimmering, tuinzijde

Foto 8 Kier achter het hek nabij Mr. Groen Van Prinstererlaan

Foto 9 Kier in betimmering in de punt van het dak

Foto 10 Kieren naar de dakruimtes

Foto 11 Mogelijk open stootvoeg in de klokkentoren

Foto 12 Voorbeelden van kieren in betimmering

Foto 13 Hokje in de tuin, met kieren waardoor vleermuizen mogelijk naar binnen kunnen

2.3.3 STEENMARTER

Enkele jaren geleden zijn verschillende openingen in het dak met gaas afgedekt om een aanwezige steenmarter buiten te sluiten (Foto 14). Het plafond is hol, voor steenmarter geschikte openingen aan de buitenzijde van het gebouw zijn tijdens het veldbezoek van de quickscan echter niet waargenomen. Veeg- of krassporen of uitwerpselen van steenmarter zijn ook niet aangetroffen.

Foto 14 Voorbeeld van met gaas dichtgemaakte openingen op het dak tegen steenmarters

Op 20 april 2021 is de kerk nogmaals van binnen geïnspecteerd. Hierbij is in alle plafonds en indien toegankelijk kruipruimtes gekeken. Hierbij zijn alleen sporen van muizen, spinnen en wespen aangetroffen. De kelder stond onder water.

Daarnaast is het dak betreden. Hierbij bleek dat het gaas nog goed is bevestigd en dat de steenmarter hier niet binnen kan komen. Er zijn geen sporen van steenmarter aangetroffen. Ook is om het gebouw heengeglopen. Hierbij zijn vier potentieel geschikte openingen gezien, allemaal in de holle dakrand. Dit is een grote ruimte van zeker 50 cm breed en hoog over de gehele lengte. Ideaal voor steenmarter, maar er zijn geen sporen gevonden. Op een plek is een plaatje verwijderd door Actium, daardoor is een grote opening ontstaan (zie Foto 16). Deze opening is lastig toegankelijk voor steenmarter.

Foto 15 Openingen in holle dakrand

Foto 16 Grote opening in holle dakrand waar een plaatje is verwijderd (rechts)

2.4 DOEL WERKZAAMHEDEN

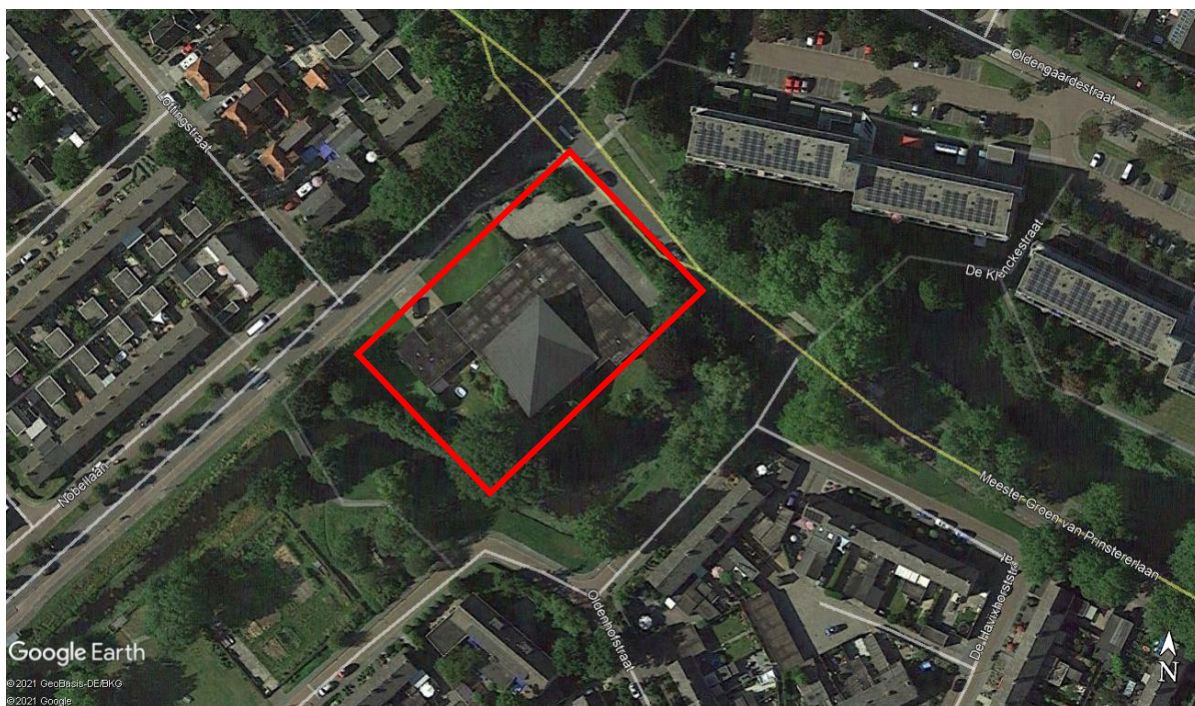
Het bestaande gebouw zal gesloopt worden ten behoeve van de realisatie van een appartementencomplex met 43 appartementen in het lage huursegment. Een deel van de bomen en struiken in de tuin wordt verwijderd. Het is de bedoeling om de grotere bomen (o.a. ruwe berk, esdoorn, kers) en ook de singel met groen talud te behouden. Uit de plankaart blijkt dat ten zuidoosten van het complex parkeerplaatsen worden gerealiseerd; hier zal het groen worden verwijderd.

Voor de sloop zal het asbest worden verwijderd en worden afgevoerd door een daarvoor bevoegd bedrijf.

Figuur 2 Plankaart appartementencomplex. HJK architecten

Figuur 3 Luchtfoto plangebied, Google Earth Pro

Figuur 4 Visualisatie appartementencomplex, gezien vanaf het zuidoosten. HJK architecten

Figuur 5 | Verbeeldingen nieuw appartementencomplex. HJK architecten

Het appartementencomplex zal bestaan uit kleine 2-3 kamer appartementen en maximaal vijf verdiepingen beslaan. Het zijn allemaal sociale huurwoningen bedoeld voor huurders met een lager inkomen. De woningen zijn geschikt voor één- en tweepersoons huishoudens. Er zijn geen eisen ten aanzien van de leeftijd van huurders; er kunnen dus mensen van verschillende leeftijden wonen. Het complex wordt zeer energiezuinig. Het energielabel is nog niet bekend.

2.5 BESCHRIJVING ACTIVITEITEN

De volgende werkzaamheden worden uitgevoerd in het plangebied:

- Inrichten van de bouwplaats
- Asbestsanering
- Sloop en afvoer puin
- Verwijderen van een deel van het groen in de tuin
- Nieuwbouw appartementencomplex, aanleg bestrating, plaatsen verlichting

2.6 PLANNING

Sloop van de kerk vindt rond de zomer van 2022 plaats. De bouw van het appartementencomplex start in het derde kwartaal van 2022. De nieuwbouw wordt naar verwachting in het vierde kwartaal van 2023 opgeleverd.

3. ONDERZOEKSMETHODE

3.1 QUICKSCAN

De quickscan bestond uit twee onderdelen; bronnenonderzoek en een veldbezoek. Op 25 september 2019 is door een ecooloog van Buro Bakker een verkennend onderzoek uitgevoerd. Tijdens het onderzoek is een inschatting gemaakt van de (potentiële) geschiktheid van het plangebied en omgeving als verblijfplaats of leefgebied van beschermde soorten. Het onderzoek is verder gebaseerd op zichtwaarnemingen en sporen. Voor het bronnenonderzoek zijn verspreidingsatlassen voor diverse soorten geraadpleegd en de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFB) geraadpleegd. De resultaten zijn gerapporteerd in een beknopte rapportage (Buro Bakker, 2019).

Uit deze quickscan kwam naar voren dat de kerk mogelijk geschikt is voor vleermuizen. Daarnaast kan de steenmarter mogelijk geschikte verblijfplaatsen vinden in de kerk.

3.2 NADER ONDERZOEK

Het nader onderzoek heeft zich gericht op vleermuizen en steenmarter en is uitgevoerd volgens het Vleermuisprotocol 2021. Tijdens de onderzoeken is gelet op sporen en waarnemingen van steenmarters. Ook is gelet op aanwezigheid van broedvogels. Hieronder wordt per soort(groep) de onderzoeksmethode beschreven.

3.2.1 BROEDVOGELS

Er heeft geen gericht onderzoek naar broedvogels plaatsgevonden. Tijdens de in pandige en uitwendige inspectie van de kerk op 20 april 2021 en tijdens de vleermuisronden in de voorzomer is gelet op aanwezigheid van broedvogels in het plangebied en omgeving.

3.2.2 VLEERMUIZEN

Het vleermuisonderzoek is uitgevoerd conform het Vleermuisprotocol 2021. Er zijn drie ronden uitgevoerd in de voorzomer en twee in het najaar. Het onderzoek in de voorzomer is met twee personen uitgevoerd en het onderzoek in het najaar door één persoon.

Om de aanwezigheid van vleermuizen in het onderzoeksgebied te bepalen is gebruik gemaakt van een heterodyne batdetector type Pettersson D240x. Met behulp van deze batdetector is het mogelijk om de ultrasone geluiden die vleermuizen produceren, om te zetten in voor mensen hoorbare geluiden. Aan de hand van het ritme en frequentie van het geproduceerde geluid is het mogelijk om, soms in combinatie met zichtwaarnemingen, vleermuizen op naam te brengen.

Met dit type batdetector is het daarnaast mogelijk om opnames te maken die met gespecialiseerde software (Batsound) geanalyseerd kunnen worden. Met name voor determinatie van soorten van het geslacht *Myotis* is dit een effectief hulpmiddel.

Tabel 1 Data en omstandigheden onderzoek vleermuizen

Ronde	Datum	Zon op/onder	Begin	Eind	Temp	Windkracht	Neerslag	Bewolking
1	18 mei 2021	21:31	20:41	22:59	11	1	Geen	Licht bewolkt
2	11 juni 2021	05:09	03:09	05:11	13	1	Geen	Onbewolkt
3	29 juni 2021	22:04	21:21	23:34	16	2	Lichte miezer	Bewolkt
4	17 augustus 2021	20:56	20:39	23:23	16	3	Geen	Half bewolkt
5	13 september 2021	19:54	22:41	01:30	12	1	Geen	Licht bewolkt

Tijdens de derde ronde was sprake van lichte miezerregen. Ondanks deze miezer waren vleermuizen actief. De omstandigheden waren voldoende geschikt om representatief onderzoek uit te voeren.

3.2.3 STEENMARTER

Tijdens de quickscan op 25 september 2019 en op 20 april 2021 is de kerk zorgvuldig van binnen en buiten geïnspecteerd op aanwezigheid van (sporen van) steenmarters. Omdat er tijdens de twee in pandige inspecties geen sporen zijn aangetroffen van steenmarter. Omdat openingen in het dak zijn afgezet met gaas, is kans op aanwezigheid van een verblijfplaats gering. Daarom is geen nader onderzoek gedaan met behulp van cameravallen maar is volstaan met het letten op de aanwezigheid van (sporen van) steenmarters tijdens het vleermuisonderzoek. Indien er toch een steenmarter of sporen hiervan waren waargenomen, hadden we gedurende het onderzoek alsnog cameravallen ingezet.

4. BESCHERMDE SOORTEN

4.1 VOGELRICHTLIJNSOORTEN

4.1.1 BROEDVOGELS

Jaarrond beschermde nesten

Er zijn geen vogels met jaarrond beschermde nesten in het plangebied aangetroffen. Tijdens de nadere inspectie op 20 april 2021 zijn geen nesten van soorten van jaarrond beschermde nesten in de kerk waargenomen. Ook tijdens de vleermuisonderzoeken zijn geen vogels met jaarrond beschermde nesten in het plangebied waargenomen.

Overige broedvogels

Tijdens het onderzoek zijn broedvogels in het plangebied waargenomen die in gebouwen broeden, zoals spreeuw en witte kwikstaart. Locaties van nesten zijn niet vastgesteld. In de tuin achter de kerk is veel groen van bomen en struiken aanwezig. Dit vormt een geschikt habitat voor algemene zangvogels zoals merel, roodborst, winterkoning, pimpelmees en koolmees.

4.2 HABITATRICHTLIJNSOORTEN

4.2.1 VLEERMUIZEN

Plangebied

Verblijfplaatsen

Er is een zomerverblijf van een gewone dwergvleermuis vastgesteld aan de zuidzijde van het dak. De vleermuis vloog uit (en later ook weer in) onder de aluminium daklijst en de witte houten betimmering.

Tijdens de laatste paarronde op 13 september is de hele avond een paarroepende gewone dwergvleermuis waargenomen aan de noordoostzijde van het gebouw. Waarschijnlijk heeft hij wel een paarverblijf in de kerk, maar hij was niet roepend te horen vanuit een verblijf. De exacte locatie van het paarverblijf is dus niet bepaald, maar deze zal zich wel in de kerk bevinden.

Het is niet uitgesloten dat het paarverblijf in milde winters ook als winterverblijf wordt gebruikt.

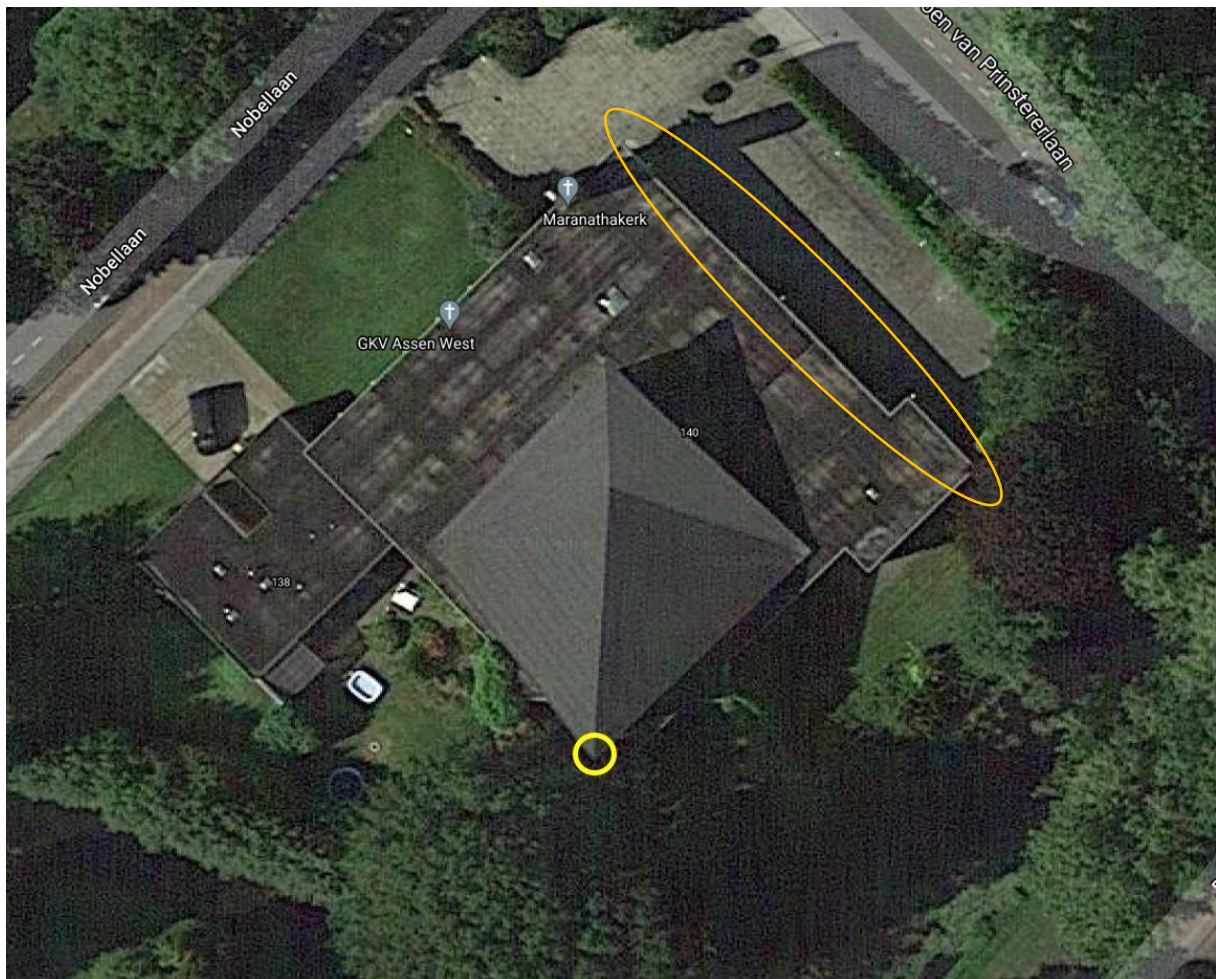

Foto 17 Punt van de Maranathakerk (gezien vanuit de achtertuin) waar een zomerverblijfplaats van één gewone dwergvleermuis is

Foto 18 Uitvlieg- en invliegplek van de gewone dwergvleermuis (zomerverblijf)

Figuur 6 Locatie zomerverblijf gewone dwergvleermuis zuidrand puntdak (29 juni 20210 (gele cirkel) en locatie paarterritorium gewone dwergvleermuis op 13 september 2021 (gele ovaal)

Essentiële vliegroutes

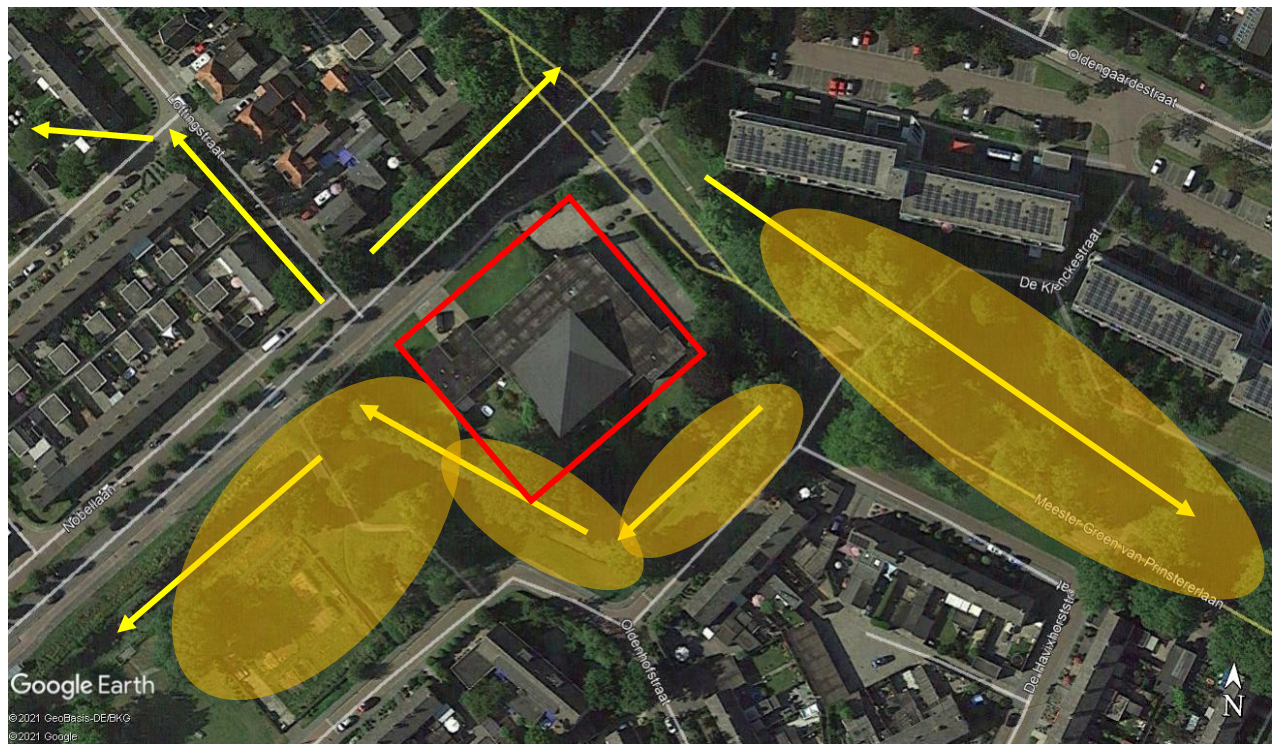
Rond zonsondergang vliegen gewone dwergvleermuizen uit om te foerageren. Ze benutten beschutte trajecten om de foerageergebieden te bereiken. Ze kiezen zoveel mogelijk lijnvormige structuren en vliegen bij voorkeur uit de wind en uit het licht (straatverlichting, verlichting van gebouwen etc). Veelal wordt langs deze structuren ook gefoerageerd, het gaat dan bijvoorbeeld om bomenrijen, watergangen met opgaande begroeiing en groene erfafscheidingen (BIJ12, 2017).

Aan de vliegroutes worden door de gewone dwergvleermuis eisen gesteld ten aanzien van de beschutting en hoogte, dichtheid en structuur (enkel, dubbel, overhangend). Ook worden er eisen gesteld aan de mate van aanwezige gaten of onderbrekingen, aanwezige lichtbronnen en hoe de vliegroute ligt ten opzichte van de het landschapselement (BIJ12, 2017).

Onder verschillende weersomstandigheden, bijvoorbeeld bij verschillende windsnelheden en windrichtingen, kunnen verschillende routes worden gebruikt. Soms zijn de vliegroutes niet aan een herkenbare lijnvormige structuur te relateren. Er vindt dan een diffuse verspreiding over de woonwijk en groengebieden plaats en wordt er gefoerageerd in tuinen, bomen, bij stedelijk groen, watergangen en dergelijke (BIJ12, 2017).

Het groen en het water aan de zuidrand van het plangebied wordt gebruikt als foerageergebied en kan mogelijk ook dienen als vliegroute (zie Figuur 7).

Figuur 7 Potentiële vliegroutes (gele pijlen) en geschikte foerageergebieden (oranje vlakken) in de omgeving van het plangebied. Google Earth Pro

In de omgeving zijn alternatieven beschikbaar, dus we gaan er vanuit dat geen sprake is van een essentiële vliegroute.

Essentieel foerageergebied

Gewone dwergvleermuizen foerageren over het algemeen binnen 5 kilometer van hun verblijfplaats. Vaak foerageren gewone dwergvleermuizen op een avond/nacht in verschillende gebieden of trajecten. Die plekken worden volgens een vaste route bereikt. De gekozen jachtlocatie hangt af van het insectenaanbod en van de weersomstandigheden. Bij bijvoorbeeld harde wind kunnen alternatieve, meer beschutte plekken worden gebruikt om te foerageren (BIJ12, 2017).

De gewone dwergvleermuis kent verschillende typen foerageergebieden, bijvoorbeeld:

- Open ruimten ter grootte van circa 1 – 3 volwassen bomen in dichte begroeiing zoals bossen.
- Sterk windbeschutte plaatsen langs lijnvormige hoogopgaande begroeiing of windbeschutte plaatsen langs water.
- Open gebieden zonder bomen, vooral boven oevers van donkere allerlei typen water en vaak boven rietkragen (BIJ12, 2017).

Tijdens het onderzoek zijn foeragerende gewone dwergvleermuizen in de tuin en bij het water waargenomen. Het ging om minstens vijf exemplaren die uit de omringende wijken kwamen. Ook kwamen er een paar laatvliegers voorbij, maar deze bleven niet foerageren.

In de ruime omgeving van het plangebied liggen meerdere vergelijkbare foerageergebieden, zoals direct ten noordoosten van het plangebied de waterpartij met bomen bij de flats aan de Oldengaardestraat, de

waterpartij aan de Chopinlaan, de waterpartij aan de Meester Groen van Prinstererlaan, het volkstuinten-complex en het park aan de Oranjabond en het Pittelose Park ten noordwesten van het plangebied. Het foerageergebied waarvan ook de tuin in het plangebied deel van uitmaakt is daarom niet essentieel.

Omgeving plangebied

Verblijfplaatsen

In 2019 is nader onderzoek uitgevoerd naar vleermuizen in verband met de na-isolatie van flats aan de Oldengaardestraat (Buro Bakker, 2019). Hierbij is een zomerverblijf en een paarverblijf van de gewone dwergvleermuis in de kopgevel van de westelijke flat aangetroffen. De paarverblijfplaats zou ook kunnen dienen als winterverblijf in milde winters. In de omgeving van de Oldengaardeflats zijn daarnaast nog enkele verblijfplaatsen aangetroffen in rijtjeshuizen met nok- en kantpannen waar de dieren in kunnen verblijven. Op de volgende adressen/blokken zijn verblijfplaatsen vastgesteld (Tabel 2 en Figuur 8).

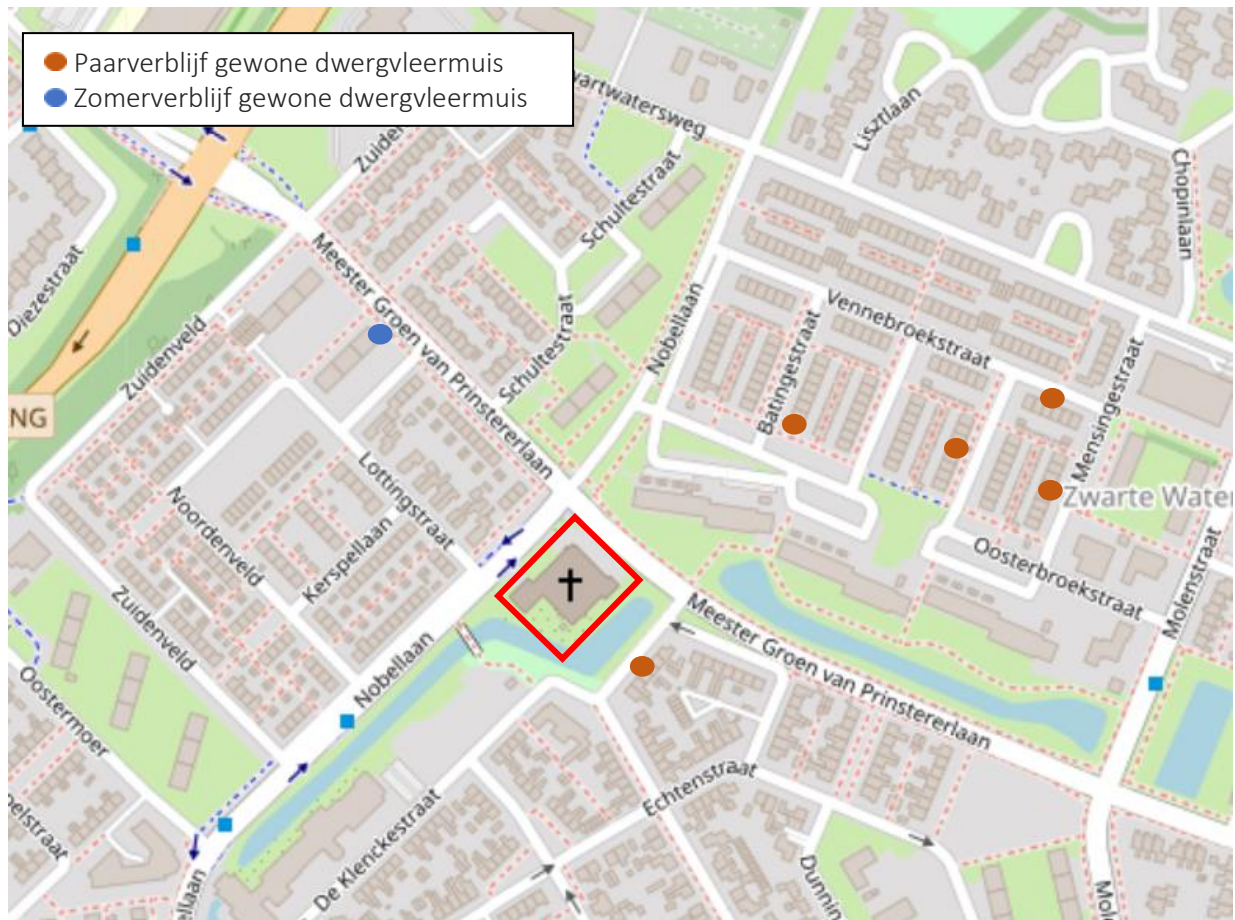
Tabel 2 Waargenomen verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis tijdens nader onderzoek in 2019.

Datum	Adres	Nr.	Voor/achter	Type	Aantal dieren
28 aug 2019	De Klénckestraat	1-11	Voor	Paarverblijf	1
28 aug 2019	Vennebroekstraat	1-11	Voor	Paarverblijf	1
28 aug en 26 [redacted]	Mensingestraat [redacted]	1-15	Voor	Paarverblijf	1
26 sept 2019	Laarwoudstraat	1-15	Voor	Paarverblijf	1
26 sept 2019	Batingestraat	2	Achter	Paarverblijf	1
25 juni 2020	Etstoelstraat	149-189	Kopgevel	Zomerverblijf	3

De verblijfplaatsen betreffen bijna allemaal paarverblijfplaatsen waarbij één individu nabij het woningblok baltsend op en neer vloog. Doordat gewone dwergvleermuizen meestal niet baltsen vanuit verblijfplaatsen maar op en neer vliegen in de omgeving, is het vaststellen van de precieze locaties van de paarverblijfplaatsen niet mogelijk. Wel vliegen mannetjes niet ver van hun verblijfplaats en kan met zekerheid gezegd worden in welk huizenblok de dieren verblijven.

Op 13 september 2021 is zwermgedrag waargenomen van drie à vier gewone dwergvleermuizen bij de Oldengaarde flat (westelijke kopgevel) en bij Noordenveld 1. Verder werden in de omgeving van het plangebied veel paarroepende gewone dwergvleermuizen gehoord. Deze hadden geen binding met het plangebied.

Figuur 8 Aangetroffen verblijfplaatsen gewone dwergvleermuis in de omgeving van het plangebied (rood omlijnd). Ondergrond: www.openstreetmaps.org

4.3 NATIONAAL BESCHERMDE SOORTEN

4.3.1 STEENMARTER

Tijdens het nader onderzoek zijn geen (sporen van) steenmarters waargenomen in het plangebied. De aanwezigheid van een verblijfplaats is daarmee op dit moment uitgesloten.

Omdat sloop nog enige tijd op zich laat wachten is het uiteraard mogelijk dat de steenmarter zich op een later moment wel vestigt. Het is daarom zaak voor de sloop nogmaals een inpassende controle uit te voeren.

4.4 SAMENVATTING

Tabel 3 geeft een samenvatting van de aangetroffen verblijfplaatsen en essentiële functies van het plangebied voor beschermde soorten.

Tabel 3 Samenvatting essentiële functies van het plangebied voor beschermde soorten

Aanwezige beschermde soort i.h.k.v. de aanvraag	Essentiële functie(s) van het plangebied voor de soort(en)	Kritische periode voor de soort aanwezig in het plangebied.
Broedvogels	Nesten in groen in tuin	Broedseizoen (half maart-half augustus)
Gewone dwergvleermuis	Zomerverblijf	1 april tot 1 november
	Paarverblijf	15 augustus tot 15 oktober
	Winterverblijf	1 november tot 1 april

5. BESCHRIJVING EFFECTEN

5.1 VOGELRICHTLIJNSOORTEN

5.1.1 BROEDVOGELS

Indien het verwijderen van groen uit de tuin in het broedseizoen wordt uitgevoerd, kan dit leiden tot het vernietigen van eieren, het doden van jongen en het vernietigen van in gebruik zijnde nesten. Ook de aanwezigheid van broedvogels in het gebouw is niet helemaal uitgesloten. Indien de werkzaamheden buiten het broedseizoen worden uitgevoerd, zijn effecten niet aan de orde.

5.2 HABITATRICHTLIJNSOORTEN

5.2.1 VLEERMUIZEN

Verblijfplaatsen

De sloop van de kerk kan in de kwetsbare perioden leiden tot het doden of verstoren van dieren. Daarnaast is sprake van het vernietigen van een zomerverblijf, paarverblijf en potentieel winterverblijf van de gewone dwergvleermuis.

5.3 SAMENVATTING

In tabel 3 is een samenvatting van de effecten opgenomen.

Tabel 4 Samenvatting van de effecten van het voornemen op de beschermde soorten en functies in het plangebied

Soort(groep)	Beschermingsregime	Type effect	Wanneer treedt effect op?	Beoordeling effect
Algemene broedvogels in tuinen/gebouw	Vogelrichtlijn	Verstoring van broedvogels	Tijdens werkzaamheden	Treedt alleen op bij werken in het broedseizoen
Gewone dwergvleermuis	Habitatrichtlijn	Doden van dieren	Tijdens werkzaamheden	Alleen bij werken in kwetsbare periode
		Verstoren van dieren		Alleen bij werken in kwetsbare periode
		Vernietiging verblijfplaatsen	Tijdens werkzaamheden	Effect is permanent

6. MAATREGELEN

6.1 WERKEN BUITEN KWETSBARE PERIODEN

Bij voorkeur wordt gewerkt buiten de kwetsbare periodes. Indien dat niet mogelijk is, bijvoorbeeld omdat een verblijfplaats het hele jaar door in gebruik kan zijn, dan wordt gekozen voor een periode waarin de soort actief is en in staat is een alternatieve verblijfplaats te zoeken. Daarnaast moet de gewenningsduur voor alternatieven in acht worden genomen. Deze kan oplopen tot zes maanden, waarbij alleen de maanden april tot november meetellen voor vleermuizen.

Tabel 5 Overzicht kwetsbare periodes aangetroffen soorten en verblijfplaatsen

Soort(groepen)	Maand											
	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
VLEERMUIZEN												
Gewone dwergvleermuis												
Zomerverblijf												
Paarverblijf												
Winterverblijf												
BROEDVOGELS												
Broedseizoen												

Bomen en struiken dienen buiten het broedseizoen verwijderd te worden. Dit kan in de winter, na een broedvogelcontrole en controle op aanwezigheid van kleine zoogdieren (egels). Hiervoor is geen onthefing vereist.

Actium wil de kerk in de zomer van 2022 slopen. Met in achtneming van de gewenningsduur is sloop vanaf half juli 2022 mogelijk. De sloop kan overlappen met het broedseizoen en overlapt met het gebruik van het zomerverblijf. Voorafgaande aan de sloop dient een broedvogelcheck plaats te vinden van het pand. Indien er broedvogels aanwezig zijn, moet de sloop worden uitgesteld totdat het nest verlaten is. Voordat het pand natuurvrij wordt gemaakt, dient nogmaals een inpandige controle door een deskundig ecooloog plaats te vinden om zeker te zijn dat er geen steenmarter aanwezig is op dat moment. Daarna kan het pand ongeschikt worden gemaakt voor vleermuizen, zodat deze de mogelijkheid krijgen het pand te verlaten.

6.2 VOORKOMEN VERSTORING FOERAGEERGEBIEDEN EN VLIEGROUTES

Indien in de periode april tot november wordt gewerkt, kan verstoring optreden van foerageergebieden en vliegroutes van vleermuizen (zie Figuur 7) indien er tijdens de schemering of in het donker met verlichting wordt gewerkt. Indien er verlichting wordt gebruikt, dient dit naar beneden gericht te zijn. Er moet voorkomen worden dat het water en de bomen die daarnaast staan worden beschenen.

Indien het nodig is een camera op de bouwplaats te plaatsen, dan dient deze niet nabij het water en de bomen te worden geplaatst. Vaak wordt gebruik gemaakt van groene verlichting op dergelijke veiligheids-camera's. Dit type licht is zeer verstorend voor vleermuizen.

6.3 TIJDELIJKE VOORZIENINGEN

6.3.1 GEWONE DWERGVLEERMUIS

In tabel 6 staan de mitigatievereisten van de verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis die in het plangebied aanwezig zijn.

Tabel 6 Vereisten voor de mitigatie van de verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis. *gewenningsduur voor paarverblijf. Voor een zomerverblijf is de gewenningsduur drie maanden. Hierbij tellen alleen de maanden april tot november mee

Soort	Verblijfplaats	Mitigatiefactor	Afstandsvereiste	Gewenningsduur	Geschikte kast	Aantal kasten
Gewone dwergvleermuis	Zomerverblijf	1:4	200 m	3 mnd	Schwegler 2FE	4
	Paar/winterverblijf	1:4	200 m	6 mnd*	Schwegler 2FE	4
Totaal aantal kasten						8

Omdat de kasten in augustus 2021 zijn opgehangen voordat het nader onderzoek was afgerond, zijn meer kasten opgehangen dan vereist op basis van het aantal aanwezige verblijfplaatsen. In totaal zijn 11 wandschaaltjes van het type Schwegler 2FE opgehangen in de omgeving van het plangebied.

De wandschaaltjes zijn zeer effectief als alternatief voor kleine verblijfplaatsen, zoals zomer- en paarverblijven. Regelmatig treffen we gewone (en ruige) dwergvleermuizen aan in deze wandschaaltjes, soms al na een maand na plaatsing. Daarnaast treffen we ook in de winter regelmatig één tot enkele gewone dwergvleermuizen in de wandschaaltjes aan. Dit toont aan dat deze vleermuiskasten geschikt zijn als winterverblijf in milde winters. Bij naderende koude periodes met matige tot strenge vorst zullen gewone dwergvleermuizen deze wandschaaltjes verlaten om een massawinterverblijf op te zoeken. Dat zal in de huidige situatie echter ook gebeuren.

Foto 19 Gewone dwergvleermuis in een wandschaaltje 2FE van Schwegler, foto gemaakt op 12-1-2020 te Steenwijk. De wandschaal was vanaf het najaar van 2019 tot en met april 2020 continu in gebruik door 1-2 gewone dwergvleermuizen

Locaties kasten

In tabel 7 is aangegeven op welke adressen kasten zijn opgehangen in augustus 2021. In Figuur 9 en 10 zijn enkele foto's opgenomen van de opgehangen kasten.

Tabel 7 Locaties en aantallen kasten

Adres	Aantal kasten
Echtenstraat 59	1
Echtenstraat 51	1
Echtenstraat 39	2
Echtenstraat 37	2
Echtenstraat 29	1
Venestraat 237	2
Venestraat 229	2
Totaal	11

Figuur 9 Foto's opgehangen vleermuiskasten Echtenstraat 29 en Echtenstraat 37

Figuur 10 Foto's opgehangen vleermuiskasten Echtenstraat 39 en Venestraat 229

De kasten zijn op minimaal 4 meter hoogte opgehangen aan de kopgevels van de woningen op een locatie met een vrije aan- en afvliegroute. De afstand tussen twee kasten bedraagt minimaal 1,5 m. De ruimten tussen de zijkanten en bovenkant en de muur is afgekit om te voorkomen dat er water de kast in komt. Daarnaast zijn voor de bevestiging rvs-schroeven en bouten gebruikt.

Met inachtneming van de gewenningsduur van 6 maanden in de actieve periode, kan de sloop plaatsvinden vanaf half juli 2022.

De kasten mogen worden verwijderd een jaar nadat de permanente maatregelen beschikbaar zijn gekomen in de nieuwbouw, maar alleen na controle of deze niet in gebruik zijn door een deskundig ecooloog. Kastten mogen alleen worden verwijderd als op dat moment geen vleermuis aanwezig is.

6.4 PERMANENTE VOORZIENINGEN

6.4.1 GEWONE DWERGVLEERMUIS

Voorkeursmaatregel

Bij voorkeur wordt het gebouw uitgevoerd met een geventileerde spouw en wordt deze toegankelijk gemaakt voor de vleermuizen door middel van open stootvoegen van 1,5 cm breedte en 2 cm hoogte. Dit is toegestaan in het Bouwbesluit. Deze dienen dan verspreid over het gebouw te worden geplaatst, op een hoogte van minimaal 4 m.

Een alternatief is het aanbrengen van vleermuisinlaatstenen (zie Figuur 11), die ook toegang bieden tot de spouw. In elke gevel van het gebouw dienen dan 4 entreestenen verspreid te worden aangebracht, aan de bovenzijde van de gevel.

De vrije ruimte tussen isolatiemateriaal (inclusief platen) en de buitenmuur dient 4 cm te bedragen zodat de vleermuizen zich vrij door de spouw kunnen bewegen. Bij gebruik van isolatieplaten in de spouw is het relevant deze platen op te ruwen of stevig duurzaam kunststof gaas met een maaswijdte van 3 tot 10 millimeter te bevestigen. Als glaswol (en dergelijke) als isolatie wordt gebruikt, is het nodig dunne ruwe platen tegen het isolatiemateriaal aan te brengen, bijvoorbeeld houtwolcement (BIJ12, 2017).

Door deze maatregel wordt de gehele spouw toegankelijk voor vleermuizen en wordt voorzien in een duidelijke groene plus. Het gebouw wordt hierdoor geschikt als zomer-, paar-, winter- en mogelijk ook kraamverblijf voor gewone dwergvleermuis. Wellicht wordt het gebouw dan ook geschikt als massa-winterverblijf. Daarnaast kan de ruige dwergvleermuis hierin zomer-, paar- en winterverblijven hebben.

Figuur 11 Voorbeeld van een entreestreen voor vleermuizen. Dit is type IB VL 03 verkrijgbaar via Vivara pro

Er kan ook voor gekozen worden een deel van de spouw toegankelijk te maken voor vleermuizen. De minimale afmeting van een verblijfplaats in een spouw is 50 x 80 cm (BIJ12, 2017). Hiervan dienen dan 8 te worden gerealiseerd.

Alternatief

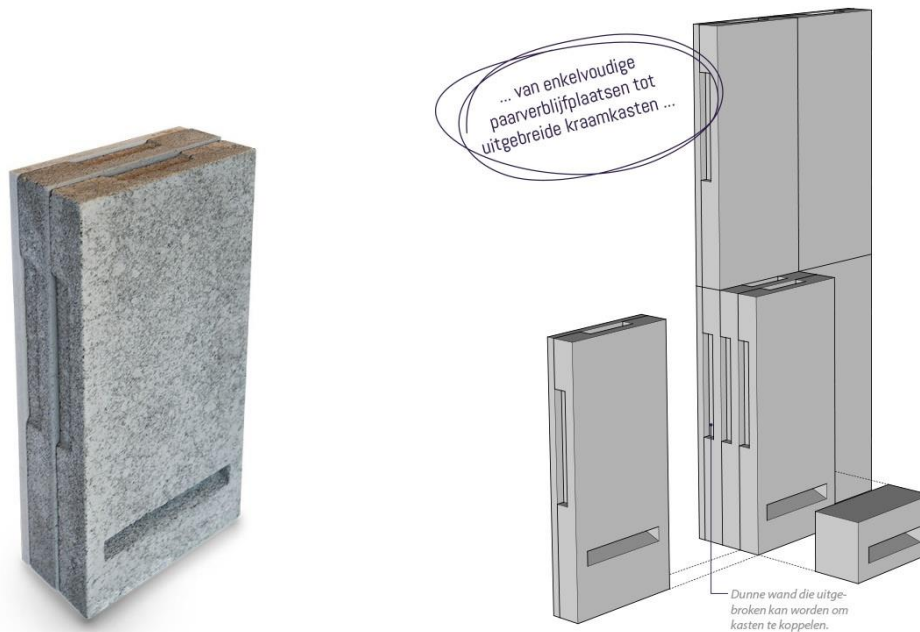
Een alternatief is het **inbouwen van** inbouwkasten voor vleermuizen. Deze maatregel wordt veel toegepast in **nieuwbouw**, maar is nog niet bewezen effectief (BIJ12, 2017).

Inbouwkasten worden zowel op vlakke gevels als bij voorkeur ook op hoeken van het gebouw gepositioneerd, zodat de vleermuis zich binnendoor van de ene naar de andere gevelzijde kan verplaatsen afhankelijk van de klimaatomstandigheden. Ook door meerlaagse kasten in te bouwen is de kans groter dat er verschillende microklimaten ontstaan.

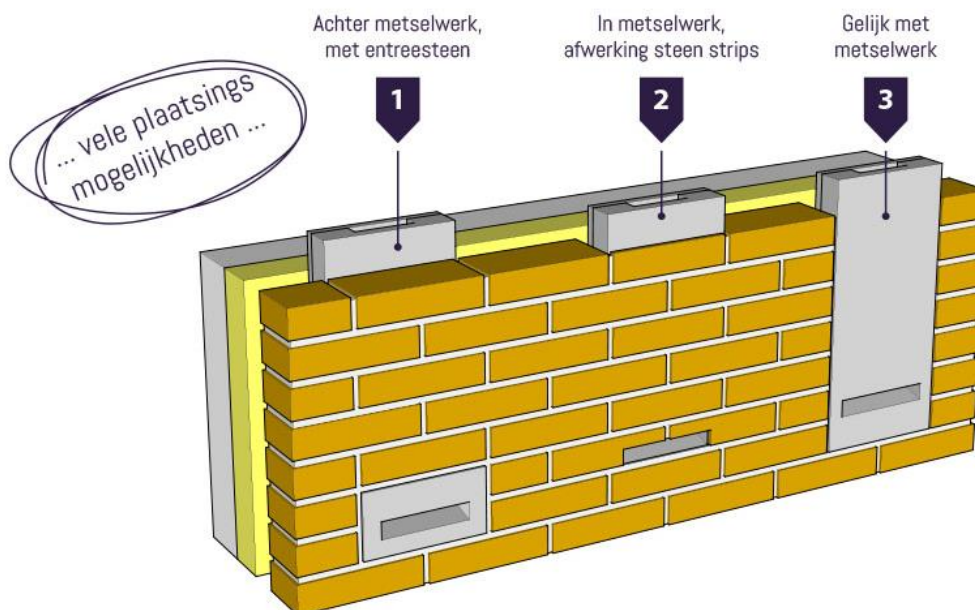
Geschikte kasten zijn VMPM2 en VMPM2u van Unitura. Dit zijn dubbellaagse kasten die op verschillende manieren kunnen worden ingebouwd (zie Figuur 12) en gekoppeld kunnen worden (zie Figuur 13). De afmetingen van de kast zijn 48.7x 22 x 20 cm. Door vier van deze kasten te koppelen (2 boven en 2 beneden zoals in Figuur 12) ontstaat een voldoende grote ruimte voor de vleermuizen, waarmee wordt voldaan aan de vereisten uit het Kennisdocument gewone dwergvleermuis (BIJ12, 2017).

Er dienen minimaal 8 permanente verblijfplaatsen te worden gerealiseerd, oftewel 8 x 4 gekoppelde inbouwkasten.

De verblijfplaatsen zijn geschikt als zomer- en paarverblijven voor gewone en ruige dwergvleermuis. Mogelijk kunnen ze ook als kraam- en winterverblijf dienen.

Figuur 12 Inbouwkast VMPM2 en manieren waarop deze gekoppeld kan worden ingebouwd (www.unitura.nl)

Figuur 13 Inbouw mogelijkheden inbouwkasten Unitura. (www.unitura.nl)

Ecologische plus

De ecologische plus bestaat uit het creëren van meer verblijfplaatsen voor vleermuizen. Dit kan door grotere delen van de spouw toegankelijk te maken (indien van toepassing). Dit is ecologisch gezien de beste optie, omdat deze maatregel bewezen effectief is.

Als gekozen wordt voor inbouwkasten kunnen als aanvulling op de tweelaagse kasten ook kraamverblijven worden ingebouwd. Een geschikte kast hiervoor is de drielaagse inbouwkast VMPMK1 van Unitura. Door twee van deze kraamkasten op twee verschillende oriëntaties, waarvan in ieder geval één op het zuiden of

westen, in te bouwen op een hoogte van minimaal vier meter ontstaan betere mogelijkheden voor kraamverblijven van de gewone dwergvleermuis. Uiteraard kan deze kraamkast ook gebruikt worden als paar- en zomerverblijf en mogelijk ook als winterverblijf.

Figuur 14 Drielaagse kraamkast VMPMK1 van Unitura

Afstemming permanente maatregelen

De permanente maatregelen worden afgestemd met een deskundig ecooloog en ter goedkeuring voorgelegd aan bevoegd gezag.

6.5 VOORKOMEN VERSTORING FOERAGEERGEBIEDEN EN VLEGROUTES

Het groen en het water aan de zuidrand van het plangebied wordt gebruikt als foerageergebied en kan mogelijk ook dienen als vliegroute (zie Figuur 7). Het is belangrijk dat deze gebieden zo donker mogelijk blijven om als zodanig te kunnen blijven functioneren. Dat betekent dat dit deel niet mag worden bescheut door verlichting. Dit kan worden gerealiseerd door te kiezen voor led-armaturen die naar beneden gericht zijn. Ook kan gekozen worden voor een verlichtingsregime waarbij het lichtniveau in de loop van de avond wordt gedimd.

6.6 ECOLOGISCHE PLUS OVERIGE SOORTEN

Gierzwaluw

De hoogte van het gebouw maakt dit gebouw bij uitstek geschikt voor de gierzwaluw. De gierzwaluw heeft een jaarrond beschermd nest en hij broedt in Nederland vrijwel uitsluitend in gebouwen. Geschikte nestplaatsen voor deze soort verdwijnen door renovatie en sloop. Door in nieuwbouw nestplaatsen op te nemen kan de lokale staat van instandhouding van deze soort verbeteren.

Geschikte neststenen voor de gierzwaluw zijn o.a. de GZP2 van Unitura en de IB GZ 06 van Vivara pro. Deze dienen op een hoogte van minimaal 4 m te worden ingebouwd. Belangrijk is dat er een vrije uitvlieg-mogelijkheid is van 1 m breed en een valdiepte van 3 m. De stenen dienen op noordelijke of oostelijke oriëntatie te worden ingebouwd. De onderlinge afstand dient ongeveer 20 cm te zijn. We verwachten dat er minimaal zo'n 12 neststenen kunnen worden ingebouwd.

Deze neststenen kunnen ook worden gebruikt door spreeuwen, huismussen en mezen.

Figuur 15 Gierzwaluwinsten GZP2 (links) en IB GZ 06 (rechts)

Halfholenbroeders

Als aanvulling op de gierzwaluwkasten zouden ook kasten voor andere gebouwgebonden broedvogels kunnen worden geplaatst, zoals witte kwikstaart en zwarte roodstaart. Deze maken gebruik van half open neststenen. Een geschikte neststeen hiervoor is de IB DI 01 van Vivara pro. Hiervan zouden vier kunnen worden geplaatst. Belangrijk is dat ze op grotere hoogte (aan de bovenzijde van de gevel) worden geplaatst, alleen op noordelijke of oostelijke oriëntatie. Er kan één neststeen per gevel geplaatst worden.

Figuur 16 Inbouwneststeen halfopen IB DI 01, verkrijgbaar via Vivara pro

6.7 NATUURVRIJ MAKEN

Broedvogels en kleine zoogdieren

Voor het verwijderen van groen dient te worden gecontroleerd of er geen broedvogels of kleine zoogdieren zoals egels aanwezig zijn. Duiven kunnen zelfs in de winter broeden en egels zijn in de winter in winterslaap en immobiel. Ook als het groen in de winter wordt verwijderd is daarom een controle vooraf nodig door een deskundig ecoloog.

Vleermuizen

Het ongeschikt maken van het gebouw voor vleermuizen kan pas starten nadat de ontheffing is verleend en nadat voldoende tijd voor gewenning aan alternatieven in acht is genomen. Een manier om de gebouwen ongeschikt te maken voor vleermuizen is het plaatsen van exclusion flaps (Figuur 17). Het ongeschikt maken met exclusion flaps bij de geschikte invlieglocaties zorgt ervoor dat vleermuizen wel uit de verblijfplaatsen kunnen, maar niet meer terug. Om te zorgen dat de vleermuis gebruik maakt van de flap kan de rest van de ruimte worden dichtgemaakt met vulschuim.

Figuur 17 Een exclusion flap (links) en geplaatste exclusion flaps bij kantpannen (midden en vulschuim (rechts). Vulschuim en flaps zijn verkrijgbaar bij unitura.nl

Gaten en kieren die niet in gebruik zijn als invliegopening voor een verblijfplaats maar wel als zodanig gebruikt kunnen worden, dienen ook te worden dichtgemaakt met een flap waardoor het risico op het opsluiten van vleermuizen wordt voorkomen. Dit mag alleen onder ecologische begeleiding.

Steenmarter

Voor het natuurvrij maken dient nogmaals een inpannige controle plaats te vinden om zeker te zijn dat er geen steenmarters in het pand aanwezig zijn. Er is nu geen verblijfplaats aanwezig, maar omdat de sloop nog enige tijd op zich laat wachten is het niet uitgesloten dat de soort zich alsnog vestigt¹.

6.7.1 ECOLOGISCHE BEGELEIDING

Als bijlage bij het activiteitenplan wordt een ecologisch werkprotocol toegevoegd waarin de benodigde maatregelen worden beschreven. Op de volgende momenten is ecologische begeleiding en controle nodig:

- Voor het verwijderen van groen (check broedvogels en evt. kleine zoogdieren)
- Broedvogelcheck voor natuurvrij maken
- Vleermuischeck voor het plaatsen van de exclusion flaps
- Inpannige controle voor natuurvrij maken
- Ecologische begeleiding bij plaatsen vleermuiswerende maatregelen
- Vleermuiscontrole na het plaatsen van de exclusion flaps
- Controles bij het inbouwen van permanente voorzieningen in de nieuwbouw
- Eindcontrole functionaliteit permanente maatregelen

¹ In dat geval zal een wijziging van de ontheffing worden aangevraagd, waardoor de ontheffing ook ziet op steenmarter.

- Controle bij verwijderen externe kasten vleermuizen

7. OVERTREDING VERBODSBEPALINGEN

In onderstaande tabel is aangegeven welke verbodsbepalingen worden overtreden en waarvoor ontheffing moet worden aangevraagd.

Tabel 8 Overzicht soorten en overtreding verbodsbepalingen zonder en met mitigatie

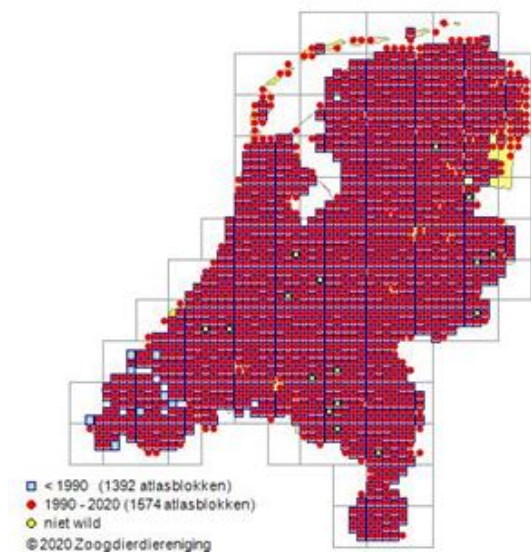
Soortnaam	Vogelrichtlijn	Habitatrichtlijn	Overtreding zonder mitigatie	Overtreding met mitigatie	Aanvraag ontheffing
Gewone dwergvleermuis		art. 3.5 doden storen/ vernielen/ beschadigen	Ja doden storen/ vernielen/	Ja storen/ vernielen	Ja
Algemene broedvogels	art. 3.1 doden storen/ vernielen/ beschadigen		Ja doden storen/ vernielen	Nee	Nee

8. GUNSTIGE STAAT VAN INSTANDHOUDING

8.1 GEWONE DWERGVLEERMUIS

De gewone dwergvleermuis is in ons land zeer algemeen en niet bedreigd. De gewone dwergvleermuis is in Nederland de meest algemene soort. Hij kan vrijwel overal in Nederland aangetroffen worden (www.vleermuis.net, geraadpleegd juli 2021). Er zijn geen aanwijzingen bekend voor aantalsveranderingen (www.verspreidingsatlas.nl, geraadpleegd juli 2021). Er zijn geen bruikbare gegevens van overwinterende gewone dwergvleermuizen, omdat de soort dan voornamelijk op onbereikbare plaatsen verblijft.

Figuur 18 Verspreiding gewone dwergvleermuis in Nederland in de periode van voor 1990 tot en met 2020. Zoogdiervereniging, 2021 op www.verspreidingsatlas.nl

De landelijke staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis is onlangs als onbekend beoordeeld².

8.2 LOKALE STAAT VAN INSTANDHOUDING

8.2.1 ACTUELE SITUATIE

De aangetroffen verblijfplaatsen in de kerk maken onderdeel uit van een grotere lokale populatie. In de omgeving van het plangebied zijn tijdens nader onderzoek naar flats in de Oldengaardestraat vijf paarverblijven en een zomerverblijf van de gewone dwergvleermuis aangetroffen. In de flats zijn daarnaast ook een zomerverblijf en paar/winterverblijf aangetroffen. Er is duidelijk sprake van een uitgebreid netwerk van verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis in dit deel van Assen.

² Norren, van E. (red.), 2019. Staat van instandhouding Gelderland. Factsheets voor 24 soorten in Gelderland. Rapport 2019.09. Zoogdiervereniging, Nijmegen

8.2.2 GEVOLGEN VAN HET PLAN

Door de sloop van de kerk neemt tijdelijk de beschikbaarheid van de oorspronkelijke verblijfplaatsen af. Omdat de werkzaamheden pas worden uitgevoerd als met voldoende zekerheid kan worden vastgesteld dat vleermuizen afwezig zijn, zijn risico's op slachtoffers verwaarloosbaar klein.

Ruimschoots voor de werkzaamheden zijn twaalf tijdelijke vleermuiskasten in de omgeving opgehangen die als tijdelijk alternatief kunnen worden gebruikt. Hierbij wordt de gewenningsduur die de dieren nodig hebben in acht genomen en zullen de dieren uiteindelijk meer tijd gehad dan minimaal vereist om de alternatieven te ontdekken. Hierdoor hebben de vleermuizen tijdens de werkzaamheden voldoende uitwijkmogelijkheden.

In het nieuwe appartementencomplex worden permanente voorzieningen gerealiseerd voor de gewone dwergvleermuis. De precieze manier waarop is nog niet bekend. De beste optie is realisatie van een toegankelijke geventileerde spouw in alle gevels van het gebouw. Hierdoor wordt bovendien ruimschoots overgecompenseerd, omdat de nieuwbouw dan meerdere verblijfplaatsen en alle ecologische functies kan huisvesten.

Indien het niet mogelijk is om te bouwen met een geventileerde spouw, worden minimaal acht permanente verblijfplaatsen gerealiseerd in de vorm acht keer vier gekoppelde tweelaagse inbouwkasten. Daarnaast wordt een ecologische plus gerealiseerd door minimaal twee kraamverblijven te realiseren door twee VMPMK1 kasten in te bouwen.

Dankzij de ruime compensatie is verzekerd dat de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Het project draagt bij aan behoud en herstel van de lokale populatie van de gewone dwergvleermuis.

9. ALTERNATIEVEN

9.1 NUL-ALTERNATIEF

Het behoud van de kerk is geen optie, omdat er dan geen huurappartementen kunnen worden gebouwd op deze locatie. Er is een grote behoefte aan betaalbare huurwoningen en er zijn weinig plekken in Assen die hiervoor kunnen worden gebruikt. Het is dan ook van groot belang dat de kerk wordt gesloopt en dat op deze plek het appartementencomplex wordt gebouwd.

De kerk staat nu leeg en is dus niet meer in gebruik. De locatie is aangekocht door Actium ten behoeve van woningbouw. Actium kan als woningbouwcorporatie geen gebruik maken van de kerk en deze in de huidige vorm ook geen passende functie geven. Behoud van de kerk zal daardoor leiden tot aftakeling van het gebouw, hetgeen niet ten goede komt aan het duurzame behoud van de verblijfplaatsen.

In het appartementencomplex worden verschillende mogelijkheden geboden aan vleermuizen om te kunnen verblijven. Hierbij worden ook voorzieningen gerealiseerd die gebruikt kunnen worden als groot zomerverblijf en mogelijk ook als kraam- en (massa)winterverblijf. De kerk is nu alleen geschikt voor kleine verblijfplaatsen. Dankzij de nieuwbouw wordt opzichte van de bestaande situatie een veelvoud aan mogelijkheden geboden voor vleermuizen om te verblijven en wordt een bijdrage geleverd aan het behoud en herstel van de populatie van de gewone dwergvleermuis in Assen.

Daarnaast zal het gebouw ook broedplekken bieden aan gebouwbewonende vogels. Ook hiermee draagt het project bij aan behoud van de stadsnatuur in Assen.

9.2 AANPASSING VOORNEMEN

Een alternatief voor de sloop van de kerk zou het ombouwen van de kerk tot woonappartementen zijn. Dit is echter geen reëel alternatief. Dit zou betekenen dat er veel minder huurappartementen kunnen worden gebouwd op deze locatie. Bovendien leidt een uitgebreide renovatie en het ombouwen van de kerk waarschijnlijk ook tot het tijdelijk of permanent ongeschikt raken van de verblijfplaatsen.

9.3 ALTERNATIEVE LOCATIES

Het project is locatiegebonden. Alternatieve locaties zijn niet aan de orde. In Assen zijn weinig mogelijkheden voor nieuwbouw van appartementencomplexen.

9.4 ALTERNATIEVE UITVOERING VAN PLAN

Er wordt op de volgende manieren rekening gehouden met de aanwezige beschermde soort:

- Er wordt gewerkt buiten de meest kwetsbare periode van de beschermde soort
- Er wordt gewerkt volgens een ecologisch werkprotocol en onder ecologische begeleiding
- Er zijn tijdig alternatieve verblijfplaatsen geboden voor vleermuizen
- Er worden voldoende permanente alternatieven geboden voor vleermuizen, hierbij is sprake van overcompensatie.

Hierdoor wordt maximaal rekening gehouden met de aanwezige verblijfplaatsen en de lokale populatie van de gewone dwergvleermuis.

10. WETTELIJKE BELANGEN

10.1 OVERZICHT WETTELIJKE BELANGEN

In de onderstaande tabellen is aangegeven op basis van welke wettelijke belangen ontheffing wordt aangevraagd.

Tabel 9 *Wettelijke belangen gewone dwergvleermuis*

Habitatrichtlijn (3.5 Wnb)	
X	Volksgezondheid of de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.
X	Ter bescherming van wilde flora of fauna of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats.
	Onderzoek en onderwijs, reproductie of herintroductie van soorten of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten.
	Om het vangen, plukken of het onder zich hebben van bepaalde dieren of planten in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

10.2 VOLKSGEZONDHEID

In de kerk is op meerdere plekken asbest aanwezig. Het gaat o.a. om vensterbanken en kozijnbeplatingen (zie bijlage 4).

Particulieren en bedrijven mogen asbest niet (her)gebruiken, bewaren, verkopen, importeren, weggeven, opnieuw toepassen en bewerken. Sinds 1 juli 1993 geldt dit in Nederland en sinds 2005 in heel de Europese Unie. Asbest mag niet in nieuwe producten zitten, omdat asbestvezels levensgevaarlijk kunnen zijn als ze worden ingeademd (<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/asbest>, geraadpleegd juli 2021).

Na het inademen van asbestvezels kunnen mensen ernstig ziek worden. Het kan jaren duren voor er gezondheidsklachten zijn. Maar het kan uiteindelijk longkanker, longvlieskanker, buikvlieskanker (mesothelioom) of stoflongen (asbestose) veroorzaken (<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/asbest>, geraadpleegd juli 2021).

Asbest kan na verloop van tijd beschadigd raken. Vroeg of laat komt er een moment dat asbestvezels vrijkomen. De gemiddelde concentratie in Nederland is nog altijd een stuk hoger dan de waarde die de Gezondheidsraad in 2010 adviseerde als acceptabel risico (<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/asbest>, geraadpleegd juli 2021).

In de kerk zijn de risico's nu beperkt. Het is niet uitgesloten dat in de toekomst toch schade optreedt aan de asbesthoudende delen, waardoor op de lange termijn toch gezondheidsrisico's ontstaan.

Gezien de aanwezigheid van asbesthoudend materiaal in de kerk is er bij calamiteiten zoals brand een risico op vervuiling van de wijde omgeving en het milieu. Dit levert risico's op voor de gezondheid van omwonenden.

Bij sloop van de kerk zal het verwijderen en afvoeren van de asbesthoudende materialen worden uitgevoerd door een daarvoor gecertificeerd bedrijf. Hierdoor wordt het risico voor de volksgezondheid en het milieu weggenomen.

10.3 REDENEN VAN SOCIALE AARD

Er is een grote behoefte aan betaalbare sociale huurwoningen. Er zijn op dit moment lange wachtlijsten voor sociale huurwoningen. In Assen bedraagt de wachttijd voor een sociale huurwoning momenteel 5 jaar en 4 maanden³. Voor de doelgroep van dit appartementencomplex is het kopen van een eigen woning zeker in de huidige markt onbereikbaar. Het is dan ook belangrijk dat er voldoende huurwoningen beschikbaar komen voor deze groep. Volgens de portefeuillestrategie van Actium is als wensvoorraad voor Assen een uitbreiding van de woningvoorraad tot 8.200 sociale huurwoningen opgenomen. Bovendien is, gezien de verwachte woningbehoefte, een hoger percentage nultredenwoningen⁴ wenselijk. Conform de prestatieafspraken dient Actium jaarlijks minimaal 80% van de nieuwbouw onder de 1e en 2e aftoppingsgrens⁵ te realiseren.

De nieuwe woningen worden zeer energiezuinig. Door de stijgende energieprijzen, zoals nu de gasprijzen, is dit zeer belangrijk om de woonlasten voor de huurders betaalbaar te houden. Vaak zijn het juist de mensen met lage inkomens die in slecht geïsoleerde en slecht onderhouden huurwoningen wonen en daardoor ook de meeste gevolgen ondervinden van stijgende energieprijzen. Juist voor deze doelgroep is het van belang dat zij in energiezuinige woningen kunnen wonen.

10.4 TER BESCHERMING VAN FLORA EN FAUNA

Het appartementencomplex wordt natuurinclusief gebouwd. Er worden voorzieningen gerealiseerd voor vleermuizen, gierzwaluw en overige gebouwbewonende vogels. De kerk is niet geschikt voor de gierzwaluw; de nieuwbouw leidt hier dus tot nieuwe vestigingsmogelijkheden voor deze soort en kan bijdragen aan herstel van de gierzwaluwpopulatie.

Voor de gewone dwergvleermuis wordt ruimschoots gecompenseerd door ruime voorzieningen in gevels aan te brengen. Zo wordt een veelvoud van de huidig aanwezige verblijfsmogelijkheden geboden. Hierdoor is verzekerd dat in ieder geval de huidige functies van het plangebied behouden blijven en worden daarnaast mogelijkheden geboden voor andere functies, zoals grotere verblijfplaatsen en kraamverblijven. Dit is een duidelijke plus ten opzichte van de huidige mogelijkheden die het plangebied biedt. Hiermee draagt het project bij aan een duurzaam behoud van de lokale populatie van de gewone dwergvleermuis in Assen.

De permanente maatregelen kunnen bovendien worden gebruikt door andere vleermuissoorten, met name de ruige dwergvleermuis.

---

³ <https://www.rtv-drenthe.nl/nieuws/169608/Op-zoek-naar-sociale-huurwoning-Zo-lang-moet-je-wachten-in-de-Drentse-gemeenten>, 24 april 2021

⁴ Nultredenwoning: een woning die intern en extern toegankelijk is. Intern toegankelijk betekent dat vanuit de woonkamer de keuken, het toilet, de badkamer en ten minste één slaapkamer zonder traplopen te bereiken zijn. Dit soort woningen is dus zeer geschikt voor mindervaliden en senioren.

⁵ De 'aftoppingsgrens' is een begrip uit de huurtoeslag. Als de huurprijs hoger is dan deze grens wordt de huurtoeslag 'afgetopt' ofwel verlaagd voor huishoudens die recht hebben op huurtoeslag.

II. LITERATUUR EN BRONNEN

- Buro Bakker, 2019. Quickscan Wnb soortenbescherming aan de Maranathakerk, Nobellaan 140 te Assen. Rapport P19246
- Buro Bakker, 2020. Nader onderzoek Oldengardestraatflats in Assen. Rapport P19176
- Kennisdocument Gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*. Versie 1.0. BIJ12, juli 2017.
- Kennisdocument Gierzwaluw *Apus apus*. Versie 1.0. BIJ12, juli 2017.
- Kennisdocument Ruige dwergvleermuis *Pipistrellus nathusii*. Versie 1.0. BIJ12, juli 2017.
- Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF), geraadpleegd juli 2021
- Norren, van E. (red.), 2019. Staat van instandhouding Gelderland. Factsheets voor 24 soorten in Gelderland. Rapport 2019.09. Zoogdierverseniging, Nijmegen

Websites:

- www.zoogdierverseniging.nl
- www.unitura.nl
- www.vivarapro.nl
- www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/asbest
- www.bouwnatuurinclusief.nl
- www.verspreidingsatlas.nl
- <https://www.rtv-drenthe.nl/nieuws/169608/Op-zoek-naar-sociale-huurwoning-Zo-lang-moet-je-wachten-in-de-Drentse-gemeenten>, 24 april 2021
- Google Earth Pro en Google Streetview

12. BIJLAGEN

- Quicksan
- Ecologisch werkprotocol
- Asbestinventarisatie

Quickscan Wnb Soortenbe- scherming aan de Maranatha- kerk, Nobellaan 140 te Assen

t.b.v. sloop en nieuwbouw

buro bakker adviesburo voor ecologie

Quickscan Wnb Soortenbescherming aan de Maranathakerk, Nobellaan 140 te Assen
t.b.v. sloop en nieuwbouw

Opdrachtgever

Prins Bouw & Ontwikkeling

Contactpersoon

[Redacted]

Status

[Redacted]

Datum

14 oktober 2019

[Redacted]

Vrijgave

[Redacted]

[Redacted]

Inhoud

1 Inleiding	5	
1.1	Aanleiding en doel	5
1.2	Wettelijk kader	5
1.3	Onderzoeksmethode	5
1.4	Ligging en beschrijving plangebied	6
1.5	Planbeschrijving	7
2 Resultaten en effecten	9	
2.1	Afbakening: mogelijk beïnvloede soorten	9
2.2	Vogelrichtlijnsoorten	9
2.3	Habitatrichtlijnsoorten	11
2.4	Nationaal (Andere) beschermde dier- en plantensoorten	14
3 Conclusie	17	
3.1	Conclusie beschermde soorten	17
3.2	Benodigde vervolgstappen	17
4 Literatuur en bronnen	19	

1 | Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Er zijn plannen de Maranathakerk en naastgelegen kosterswoning aan de Nobellaan 140 en 138 in Assen te slopen en op dezelfde plek appartementen terug te plaatsen. Een deel van de aanwezige bomen en struiken wordt hiervoor geroid. Effecten op beschermde soorten als gevolg van de gewenste ontwikkeling kunnen niet op voorhand worden uitgesloten. Een toetsing aan het onderdeel soortenbescherming van de Wet natuurbescherming is dan ook noodzakelijk.

Deze quickscan geeft antwoord op de volgende vragen:

- Welke beschermde flora en fauna zijn aanwezig of kunnen in het plangebied en omgeving voorkomen?
- Kunnen de geplande werkzaamheden negatieve effecten hebben op beschermde flora en fauna?
- Zo ja, welke effecten kunnen optreden en welke maatregelen zijn dan nodig om deze negatieve effecten te voorkomen?
- Is er kans op overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming?
- Indien overtreding niet volledig te vermijden is, welke vervolgstappen zijn dan aan de orde?

1.2 Wettelijk kader

Per 1 januari 2017 zijn de Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet en Boswet opgegaan in één nieuwe wet: de Wet natuurbescherming (Wnb). Hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming betreft het onderdeel soorten, voorheen de Flora- en faunawet. Met deze quickscan vindt de toetsing aan het onderdeel soorten van de Wet natuurbescherming plaats.

In de Wet natuurbescherming worden drie beschermingsregimes onderscheiden:

1. Vogelrichtlijnsoorten (artikel 3.1 - 3.4)
2. Habitatrichtlijnsoorten en soorten genoemd in de Verdragen van Bern en Bonn (artikel 3.5 - 3.9)
3. Andere soorten (artikel 3.10 - 3.11; bijlage onderdeel A en B)

De lijst 'jaarrond beschermde nesten' die onder de Flora- en faunawet is opgesteld, is ook onder de Wnb geldig. Onder de Wet natuurbescherming geldt, net als onder de Flora- en faunawet, de zorgplicht (artikel 1.11) voor alle in het wild levende dieren.

Voor dit project is de provincie Drenthe het bevoegd gezag voor de uitvoering van de Wet natuurbescherming en voor het verlenen van een eventuele ontheffing. De provincie Drenthe heeft voor de implementatie van de Wet natuurbescherming een verordening vastgesteld. Hierin is onder meer de lijst met vrijgestelde soorten te vinden.

1.3 Onderzoeksmethode

Voor het bepalen van de mogelijke effecten van de geplande werkzaamheden is het noodzakelijk te weten welke beschermde soorten aanwezig zijn en kunnen zijn, in en in de omgeving van het plangebied. Hiervoor is bronnenonderzoek en een veldbezoek uitgevoerd.

Bronnenonderzoek

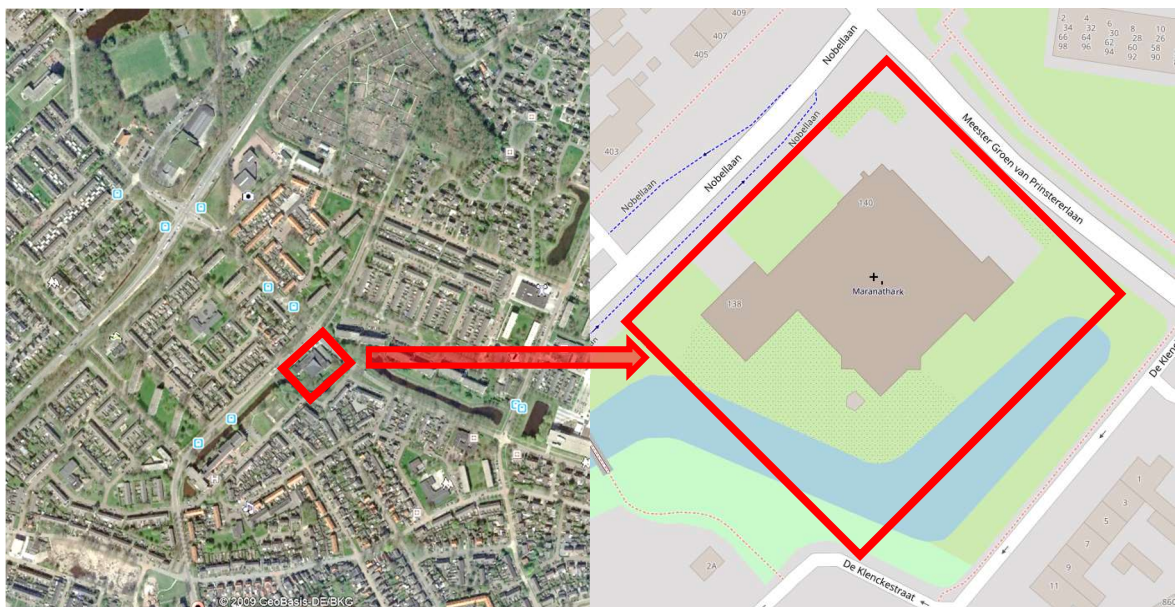
Het bronnenonderzoek bestaat uit het raadplegen van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFD, geraadpleegd 26 september 2019) en vrij beschikbare verspreidingsgegevens van beschermde soorten flora en fauna. Hiervoor zijn de meest actuele en relevante bronnen geraadpleegd (zie ook hoofdstuk 4), NDFD-gegevens zijn opgevraagd tot 3 jaar terug en binnen een straal van 3 km rond het plangebied.

Veldonderzoek

Op 25 september 2019 is een verkenning in het plangebied en de directe omgeving (onderzoeksg gebied) uitgevoerd door een ecooloog van Buro Bakker. Tijdens dit veldbezoek is een beoordeling gemaakt van het plangebied als geschikt leefgebied voor beschermde flora en fauna. Tevens zijn de waargenomen beschermde soorten genoteerd. Er is vooral gelet op de aanwezigheid van kieren en andere openingen waardoor vogels, vleermuizen of steenmarters een verblijfplaats in ruimtes binnen het gebouw zouden kunnen bereiken. Ook zijn de aanwezige bomen en struiken gecontroleerd op aanwezigheid van holten en nesten.

1.4 Ligging en beschrijving plangebied

Het plangebied betreft de voormalige Maranathakerk aan de Nobellaan 140 in Assen, stadsdeel Noorderpark (zie Figuur 1). Hierbij inbegrepen is ook de aangrenzende woning van Nobellaan 138, en de tuin rondom het gebouw. Het gebouw heeft een grotendeels plat bitumen dak met enkele schuine delen, en aan de voorzijde staat een klokkentoren. In de tuin staat een houten hokje, en verder grasveld en onder meer rhododendron, coniferen en wintergroene kamperfoelie. Achter de kerk ligt een singel met struiken, bomen en plantsoen eromheen. Het plangebied is omgeven door de straten Nobellaan, Mr. Groen van Prinstererlaan en De Klenckestraat met pannengedekte rijtjeshuizen, enkele vierlaags-flatgebouwen en een plantsoen met water. De Foto's 1 t/m 6 geven een impressie van het plangebied.

Figuur 1 De ligging van het plangebied Nobellaan 140 en 138 in Assen (Bron: Google Earth Pro; OpenStreetMaps)

Foto 1 Vooraanzicht met klokkentoren

Foto 2 Vooraanzicht met aangrenzende woning

Foto 3 Platte en schuine delen van het dak

Foto 4 Tuin achter de kerk, met houten hokje

Foto 5 Achtertuin met o.a. kamperfoelie en rhododendron

Foto 6 Achteraanzicht

1.5 Planbeschrijving

Het bestaande gebouw zal gesloopt worden, een deel van de struiken en bomen zal daarbij ook moeten wijken. Het is de bedoeling om de grotere bomen (o.a. ruwe berk, esdoorn, kers) en ook de singel met groen talud te behouden.

2 | Resultaten en effecten

Dit hoofdstuk beschrijft het (mogelijke) voorkomen van beschermde flora en fauna. Per beschermingsregime zijn de effecten beschreven en getoetst aan de Wet natuurbescherming. Vervolgens zijn de eventuele vervolgstappen aangegeven. In dit hoofdstuk is een onderscheid gemaakt in Vogelrichtlijnsoorten (paragraaf 2.2), Habitatrichtlijnsoorten (paragraaf 2.3) en nationaal beschermde soorten (paragraaf 2.4).

2.1 Afbakening: mogelijk beïnvloede soorten

Beschermde soorten die negatieve effecten kunnen ondervinden van de sloopwerkzaamheden zijn soorten die in gebouwen verblijven, namelijk gebouwbewonende vleermuizen en vogels met jaarrond beschermde nestplaatsen (huismus, gierzwaluw). Daarnaast kunnen tijdens het broedseizoen ook andere broedvogels zoals spreeuw en kauw worden verstoord. Verder kunnen in het plangebied steenmarters voorkomen welke, bij aanwezigheid van geschikte openingen, toegang kunnen krijgen tot de gebouwen in het plangebied.

Omdat het sloop van een gebouw betreft kan de aanwezigheid van beschermde flora en een aantal andere soortgroepen, namelijk amfibieën, reptielen, vissen, ongewervelden en grondgebonden zoogdieren van de Habitatrichtlijn en Overige (Nationaal) beschermde soorten, op voorhand worden uitgesloten. Deze soortgroepen maken geen gebruik van gebouwen en zijn gebonden aan specifieke omstandigheden die in het plangebied afwezig zijn.

2.2 Vogelrichtlijnsoorten

Aanwezige soorten

Jaarrond beschermde nesten

Uit bronnenonderzoek blijkt dat de huismus en gierzwaluw in Assen voorkomen. Tijdens het veldbezoek zijn in het onderzoeksgebied geen jaarrond beschermde nesten en/of broedvogels van jaarrond beschermde nesten waargenomen. Het gebouw in het plangebied heeft geen dakpannen, windveren of nokvorsten waaronder huismussen of gierzwaluwen tot broeden zouden kunnen komen. Het gebouw is daarom ongeschikt voor deze soorten. Aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten is binnen het plangebied daarom uitgesloten.

Overige broedvogels

Overige soorten die onder daken kunnen broeden zijn bijvoorbeeld spreeuw en kauw (schoorstenen), huiszwaluw (dakoverstek), zwarte roodstaart, witte kwikstaart etc. Voor deze soorten zijn in het plangebied geen geschikte openingen/plekken aangetroffen.

In de tuin achter de kerk is veel groen van bomen en struiken aanwezig. Dit vormt een geschikt habitat voor algemene zangvogels zoals merel, roodborst, winterkoning, pimpelmees en koolmees. In het struweel van wintergroene kamperfoelie en rhododendron in de achtertuin van de woning is een lijsterneest aangekomen (Foto 7). Op de klokkentoren is een kauw waargenomen.

Foto 7 *Lijsternest in de achtertuin van de woning, Nobellaan 138*

Effecten en vervolg

Jaarrond beschermde soorten

Voor een aantal vogelsoorten geldt dat zij hun nestplaatsen en/of hun vaste rust- en verblijfplaatsen jaarrond in gebruik hebben, of hier jaarlijks weer naar terugkeren. Deze nesten vallen jaarrond onder het beschermingsregime van artikel 3.1 van de Wet natuurbescherming.

Het plangebied is ongeschikt voor nestplaatsen van deze vogelsoorten met een jaarrond beschermd nest. Effecten en vervolgstappen zijn daarom niet aan de orde.

Overige broedvogels

(Opzettelijke) verstoring van Vogelrichtlijnsoorten is alleen toegestaan als er geen wezenlijke invloed is op de gunstige staat van instandhouding van de soorten. We adviseren om het broedseizoen (globaal half maart tot half juli) te ontzien, omdat tijdens het rooien van struikgewas en coniferen ook in gebruik zijnde nesten vernield kunnen worden, waardoor alsnog sprake is van overtreding van de Wet natuurbescherming. In gebruik zijnde vogelnesten blijven ook buiten deze periode beschermd.

2.3 Habitatrictlijnsoorten

2.3.1 Vleermuizen

Aanwezige beschermde soorten

Uit bronnenonderzoek en eerder door Buro Bakker uitgevoerd onderzoek blijkt, dat vleermuissoorten zoals laatvlieger, gewone en ruige dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis en watervleermuis in stadsdeel Noorderpark en omgeving voorkomen.

Verblijfplaatsen

Vleermuizen verblijven in bomen en/of gebouwen. In het plangebied zijn bomen met geschikte holtes afwezig. Daardoor ontbreken verblijfplaatsen voor boombewonende vleermuissoorten. Het te slopen gebouw binnen het plangebied vertoont wel diverse openingen, waardoor vleermuizen ruimtes achter betimmering en in het dak kunnen bereiken. Dit zijn met name kieren in de betimmering op verschillende plekken rondom het gebouw, en bij de deur van het houten hokje in de tuin (Foto's 8 t/m 14 tonen voorbeelden). Het houten hok is daarmee mogelijk geschikt als verblijfplaats van grootoorvleermuizen. In de klokkentoren is mogelijk een open stootvoeg aanwezig (Foto 12), verder zijn open stootvoegen afwezig.

Foto 8 Opening in betimmering, tuinzijde

Foto 9 Kier achter het hek nabij Mr. Groen Van Prinstererlaan

Foto 10 *Kier in betimmering in de punt van het dak*

Foto 11 *Kieren naar de dakruimtes*

Foto 12 *Mogelijk open stootvoeg in de klokkentoren*

Foto 13 Voorbeelden van kieren in betimmering

Foto 14 Hokje in de tuin, met kieren waardoor vleermuizen mogelijk naar binnen kunnen

Essentiële vliegroutes

Essentiële vliegroutes, die verblijfplaatsen en foerageergebied verbinden, bestaan uit lijnvormige structuren, zoals bomenrijen en watergangen. Sommige vleermuissoorten vermijden hierbij (fel) verlichte stukken. Deze lijnvormige structuren ontbreken in het onderzoeksgebied. Mogelijke vliegroutes zijn in de stedelijke bebouwing diffuus aanwezig, wat inhoudt dat er door de complexe structuren verschillende alternatieve routes mogelijk zijn tussen twee punten.

Essentieel foerageergebied

Binnen het plangebied ontbreekt belangrijk onmisbaar foerageergebied. Verschillende luwe plekken in het plangebied zijn aanwezig en kunnen gebruikt worden als foerageerplek. Er zijn meerdere soortgelijke foerageerplekken aanwezig buiten het plangebied. Vleermuizen maken verder gebruik van

groenelementen in de stad zoals tuinen, bomenrijen, luwte van gebouwen en plantsoenen, die in de omgeving in ruime mate voorhanden zijn. Het plangebied maakt dus deel uit van een veel groter gebied waarin geschikt foerageergebied in ruime mate aanwezig is. Essentieel en onmisbaar foerageergebied is daarom niet aanwezig in het plangebied.

Effecten en vervolg

Indien in het te slopen gebouw verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn, gaan die bij de sloop verloren. Dit zou een overtreding van de Wet natuurbescherming zijn. Om meer duidelijkheid te krijgen over de gebruiksstatus van het gebouw, is nader soortgericht onderzoek naar vleermuizen nodig. Dit kan in de periode van mei tot oktober.

2.4 Nationaal (Andere) beschermde dier- en plantensoorten

Aanwezige beschermde soorten

In het plangebied en omgeving is in beperkte mate geschikt habitat aanwezig voor een aantal nationaal beschermde grondgebonden zoogdiersoorten. Op basis van eerder door Buro Bakker uitgevoerd onderzoek (nog niet gepubliceerd) is bekend dat de steenmarter in de directe omgeving van het plangebied voorkomt.

Verder kunnen enkele muizensoorten of andere kleine zoogdieren gebruik maken van het plangebied. Uit de omgeving zijn waarnemingen bekend van egel, bosmuis en huisspitsmuis. In de achtertuin zijn uitwerpselen van egel gevonden. In het takken- en loofmateriaal onder de grote conifeer in de achtertuin is een mogelijk geschikte plek voor egels en andere kleine dieren om de dag en ook de winter door te brengen.

Steenmarter

De huidige kostenverteiler vertelde, dat enkele jaren geleden verschillende openingen in het dak met gaas zijn afgedekt om een aanwezige steenmarter buiten te sluiten (Foto 15). De huidige bewoner van nummer 138 meent nu en dan een steenmarter in het plafond te horen lopen. Het plafond is hol, voor steenmarter geschikte openingen aan de buitenzijde van het gebouw zijn tijdens het veldbezoek echter niet waargenomen. Veeg- of krassporen of uitwerpselen van steenmarter zijn tijdens het veldbezoek niet aangetroffen.

Foto 15 Voorbeeld van met gaas dichtgemaakte openingen op het dak tegen steenmarters

Effecten en vervolg

Voor steenmarter geldt geen vrijstelling. Verstoring van de soort is toegestaan, vernietiging van vaste verblijfplaatsen niet. De verblijfplaats van de steenmarter is in het verleden provisorisch onbereikbaar gemaakt. Hierbij is het niet duidelijk of de marter is ingesloten of buitengesloten, en of het gebouw voor steenmarters werkelijk niet meer toegankelijk is.

Het plangebied vormt tegenwoordig een klein onderdeel van het leef- en foerageergebied van een steenmarter, de mogelijkheid van een verblijfplaats in het gebouw is nog niet uit te sluiten. Nader onderzoek met wildcamera's is daarom aan te raden.

Voor de overige aanwezige nationaal beschermde soorten geldt conform de verordening natuurbescherming provincie Drenthe een algehele vrijstelling. Eventuele schade aan soorten, waarvoor een vrijstelling geldt, hoeft niet te worden gecompenseerd. Wel is op deze soorten de zorgplicht van kracht (Wet natuurbescherming artikel 1.11). De zorgplicht houdt in dat schade aan wilde planten en dieren zoveel, als redelijkerwijs mogelijk is, wordt voorkomen.

3 | Conclusie

3.1 Conclusie beschermde soorten

Op basis van de quickscan zijn met betrekking tot de aanwezigheid van beschermde flora en fauna de volgende conclusies te trekken:

- In en rond het plangebied is geschikt broedbiotoop voor vogels zoals merel, zanglijster en winterkoning aanwezig;
- In de te slopen gebouwen zijn mogelijk geschikte verblijfplaatsen voor vleermuizen aanwezig;
- In het plangebied is mogelijk een verblijfplaats van steenmarter aanwezig;
- In en rond het plangebied komt verder een aantal nationaal beschermde soorten voor, namelijk egel, huisspitsmuis en bosmuis. Voor deze andere soorten geldt dat ze allemaal zijn opgenomen in bijlage 5 van de provinciale verordening, zodat voor deze soorten een vrijstelling geldt. De algemene zorgplicht is wel van kracht.

Indien andere werkzaamheden dan die zijn genoemd in Hoofdstuk 2 gaan plaatsvinden, dienen ook deze ingrepen getoetst te worden aan de Wet natuurbescherming. De conclusies kunnen dan afwijken van de bovenstaande conclusies.

3.2 Benodigde vervolgstappen

- Vóórdat de werkzaamheden kunnen plaatsvinden is een **nader onderzoek** nodig naar **vleermuizen** (5 controlerondes in de periode mei tot en met september)
- Om negatieve effecten als gevolg van de werkzaamheden op de aanwezige broedvogels te voorkomen, dient te worden gewerkt **buiten het broedseizoen** (buiten de periode half maart t/m half juli). In gebruik zijnde nesten zijn buiten deze periode nog steeds beschermd.
- Nader onderzoek naar een verblijfplaats van **steenmarter** is nodig. Dit kan middels wildcamera's en is deels te combineren met het vleermuisonderzoek.
- Voor nationaal beschermde soorten geldt de **zorgplicht**. De zorgplicht houdt in dat schade aan wilde planten en dieren zoveel, als redelijkerwijs mogelijk is, wordt voorkomen. Dit kan door het rooien van de struiken in één richting uit te voeren, zodat eventuele grondgebonden zoogdieren zelfstandig het gebied kunnen verlaten.

Uit het nader onderzoek zal blijken of een ontheffing op de Wet natuurbescherming nodig is en of er maatregelen getroffen moeten worden. De behandeltermijn van een ontheffing bij de Drenthe duurt minimaal 13 weken, ook zijn er kosten aan de ontheffingsaanvraag verbonden.

4 | Literatuur en bronnen

- Dienst Regelingen, Ministerie van LNV, 26 augustus 2009. Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet.
- Dienst Regelingen, Ministerie van LNV, 26 augustus 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.
- Google Earth Pro., 2009. Tele Atlas.
- Kapteyn, K., 1995. Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding. Schuyt & Co Uitgevers, Haarlem.
- Nationale Databank Flora en Fauna. Geraadpleegd 26 september 2019.

Websites

- www.zoogdiervereniging.nl
- www.stichtingstruikrovers.nl
- www.sovon.nl

Colofon

Uitgevoerd door

Buro Bakker adviesburo voor ecologie

Weiersloop 9

Postbus 10034 | 9400 CA Assen

T 0592 - 313389 | info@burobakker.nl

www.burobakker.nl

Projectleiding

[Redacted]

Rapportage

[Redacted]

Veldwerk

[Redacted]

Kwaliteitscontrole

[Redacted]

© Buro Bakker adviesburo voor ecologie

Gebruik en overname van gegevens alleen

toestaan met volledige bronvermelding.

Wijze van citeren

[Redacted] (2019); Quickscan Wnb Soortenbescher-
ming aan de Maranathakerk, Nobellaan 140 te Assen.
t.b.v. sloop en nieuwbouw. Rapport P19246, Assen.

Foto's: Ron Hanisch

ECOLOGISCH WERKPROTOCOL

Voor de sloop van de Maranathakerk in Assen

Oprachtgever: Actium, [REDACTED]
Auteur : [REDACTED]
Vrijgave : [REDACTED]

Kenmerk: 20211353
Versie: Concept
Datum: 15 oktober 2021

I. AANLEIDING EN VRAAGSTELLING

Actium is van plan de Maranathakerk in Assen te slopen. Op deze locatie wordt een appartementencomplex met 43 woningen gebouwd. ATKB | Buro Bakker heeft voor deze ontwikkeling in 2019 een quickscan uitgevoerd en in 2021 nader onderzoek. Daarbij zijn een zomerverblijfplaats, paarverblijf en potentiële winterverblijven van de gewone dwergvleermuis vastgesteld. Deze door de Wet natuurbescherming (Wnb) beschermde verblijfplaatsen verdwijnen door de geplande werkzaamheden.

Om de sloop binnen de kaders van de Wnb uit te kunnen voeren wordt een ontheffing bij de provincie Drenthe aangevraagd. Als deze ontheffing wordt verleend zullen er voorschriften aan zijn verbonden en worden er randvoorwaarden gesteld waarbinnen de werkzaamheden moeten worden uitgevoerd. Eén van de voorschriften van de ontheffing heeft betrekking op het werken met een ecologisch werkprotocol en onder ecologische begeleiding.

Vooruitlopend op de ontheffing worden in dit (concept) ecologisch werkprotocol de maatregelen beschreven zodat de sloop binnen de voorwaarden van de ontheffing kunnen worden uitgevoerd. Na het definitieve besluit van de provincie Drenthe kan het nodig zijn om het ecologisch werkprotocol aan te passen en kan het zijn dat er bijvoorbeeld extra maatregelen moeten worden genomen of dat er extra ecologische begeleiding wordt gevraagd.

2. VOORWAARDEN

- Het ecologisch werkprotocol is alleen van toepassing op de uitvoering van werkzaamheden zoals genoemd in H3. Bij afwijking hiervan dient contact opgenomen te worden met een ecooloog van ATKB | Buro Bakker en het bevoegd gezag.
- De werkzaamheden mogen pas worden uitgevoerd nadat de ontheffing is verleend.
- De in dit werkprotocol aangegeven planning en werkwijze dienen nauwkeurig te worden nageleefd.
- Het werkprotocol dient altijd aanwezig te zijn op locatie van de werkzaamheden.
- De inhoud van dit werkprotocol dient bij alle betrokkenen bekend zijn.
- Bij het aantreffen van nesten van vogels of vleermuizen dient dezelfde dag contact te worden opgenomen met een ecooloog.
- Afwijken van het ecologisch werkprotocol kan alleen in overleg met een ecooloog van ATKB | Buro Bakker.

3. BESCHRIJVING WERKZAAMHEDEN

De werkzaamheden bestaan uit het slopen van de Maranathakerk en het verwijderen van groen uit de tuin en vervolgens het realiseren van een appartementencomplex op dezelfde locatie. De werkzaamheden zijn als volgt:

- Inrichten van de bouwplaats
- Asbestsanering
- Sloop en afvoer puin
- Verwijderen van een deel van het groen in de tuin
- Nieuwbouw appartementencomplex, aanleg bestrating, plaatsen verlichting

Planning

Sloop kan plaatsvinden vanaf half juli 2021, mits er geen broedvogels in het gebouw aanwezig zijn.

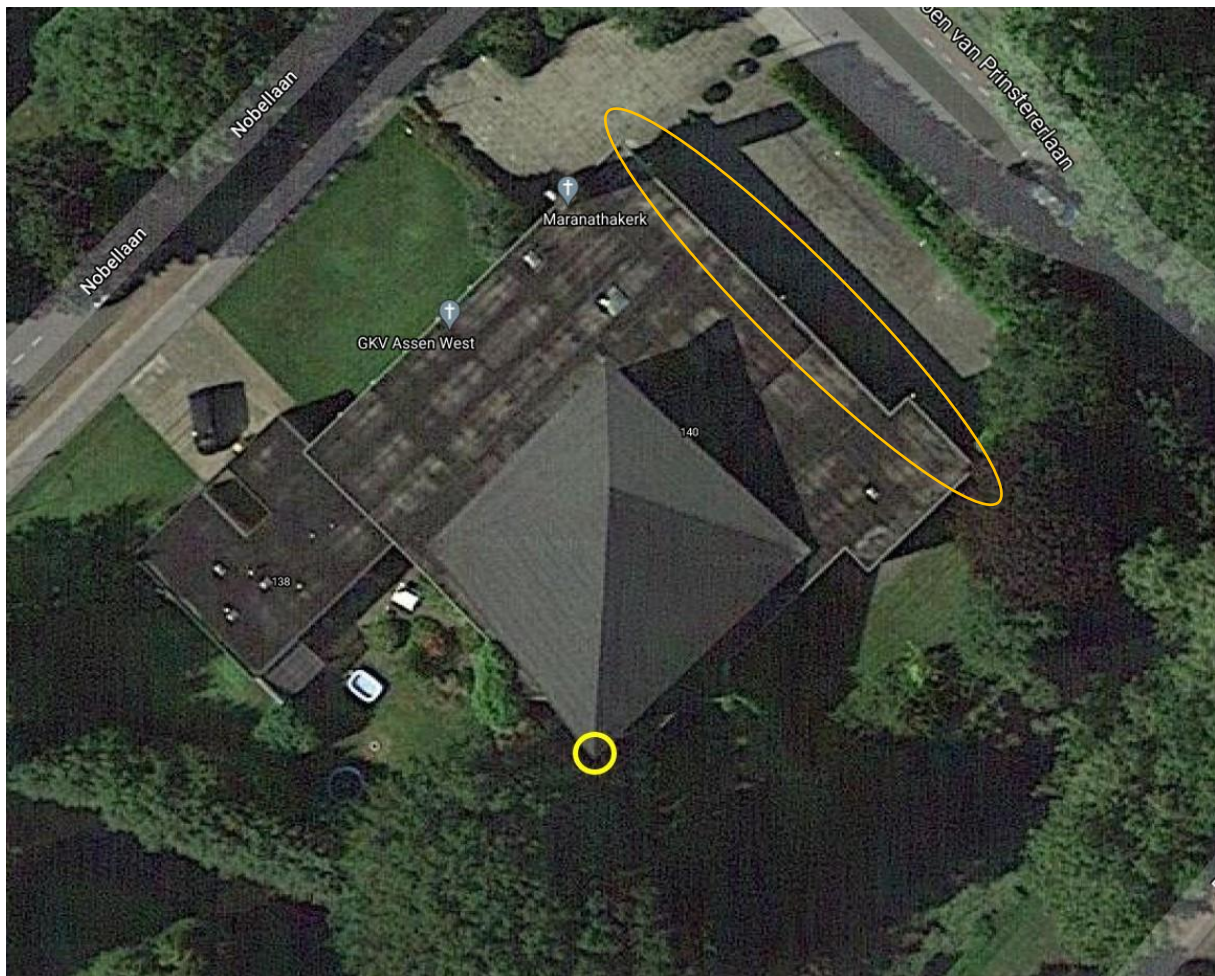
4. BESCHERMDE SOORTEN

Broedvogels

Er zijn geen nesten van broedvogels aangetroffen in de kerk, maar aanwezigheid van bijv. spreeuw of witte kwikstaart kan niet volledig worden uitgesloten. De tuin vormt geschikt habitat voor algemene zangvogels zoals merel, roodborst, winterkoning, pimpelmees en koolmees.

Gewone dwergvleermuis

Er is een zomerverblijf van de gewone dwergvleermuis aangetroffen. Daarnaast is een paarroepende gewone dwergvleermuis waargenomen die binding had met het plangebied. Het is niet duidelijk waar de verblijfplaats van dit dier zich bevond. Mogelijk wordt de verblijfplaats van het zomerverblijf ook als paarverblijf gebruikt. Ook in milde winters zou dit als verblijfplaats kunnen dienen. Omdat de exacte verblijfplaats niet is vastgesteld, gaan we voor de zekerheid uit van twee verblijfplaatsen.

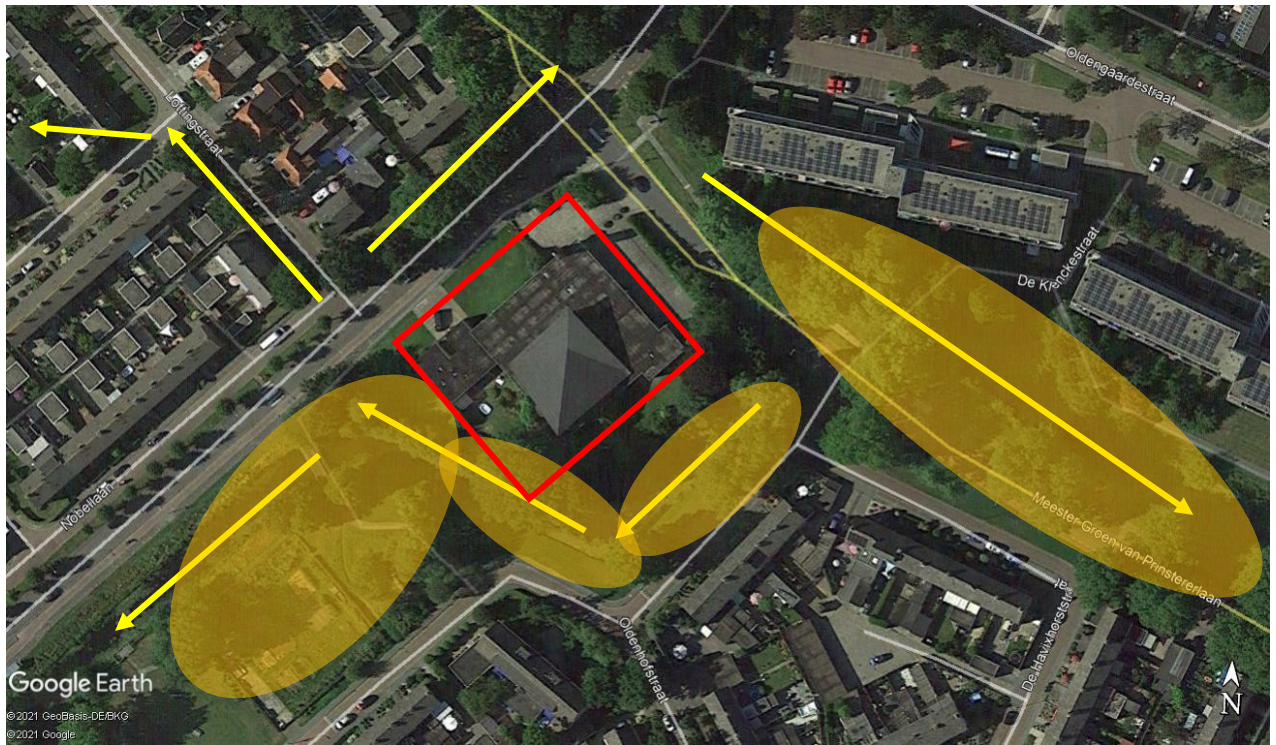

Figuur 1 Locatie zomerverblijf gewone dwergvleermuis zuidrand puntdak (29 juni 2021) (gele cirkel) en locatie paarterritorium gewone dwergvleermuis op 13 september 2021 (gele ovaal)

Vliegroutes en foerageergebied

Het groen en het water aan de zuidrand van het plangebied wordt gebruikt als foerageergebied en kan mogelijk ook dienen als vliegroute (zie Figuur 2).

Figuur 2 Potentiële vliegroutes (gele pijlen) en geschikte foerageergebieden (oranje vlakken) in de omgeving van het plangebied. Google Earth Pro

5. MAATREGELEN OM SCHADE TE VOORKOMEN

Werken buiten kwetsbare perioden

Bij voorkeur wordt gewerkt buiten de kwetsbare periodes. Indien dat niet mogelijk is, bijvoorbeeld omdat een verblijfplaats het hele jaar door in gebruik kan zijn, dan wordt gekozen voor een periode waarin de soort actief is en in staat is een alternatieve verblijfplaats te zoeken. Daarnaast moet de gewenningsduur voor alternatieven in acht worden genomen. Deze kan oplopen tot zes maanden, waarbij alleen de maanden april tot november meetellen voor vleermuizen.

Tabel 1 Overzicht kwetsbare periodes aangetroffen soorten en verblijfplaatsen

Soort(groep)en	Maand											
	Jan	Feb	Mrt	Apr	Mei	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
VLEERMUIZEN												
Gewone dwergvleermuis												
Zomerverblijf												
Paarverblijf												
Winterverblijf												
BROEDVOGELS												
Broedseizoen												

Bomen en struiken dienen buiten het broedseizoen verwijderd te worden. Dit kan in de winter, na een broedvogelcontrole en controle op aanwezigheid van kleine zoogdieren (egels). Hiervoor is geen ontheffing vereist.

Actium wil de kerk in de zomer van 2022 slopen. Met inachtneming van de gewenningsduur kan gesloopt worden vanaf half juli 2022. Voorafgaande aan de sloop dient een broedvogelcheck plaats te vinden van het pand. Indien er broedvogels aanwezig zijn, moet de sloop worden uitgesteld totdat het nest verlaten is. Voordat het pand natuurvrij wordt gemaakt, dient nogmaals een inpandige controle door een deskundig ecooloog plaats te vinden om zeker te zijn dat er geen steenmarter aanwezig is op dat moment. Daarna kan het pand ongeschikt worden gemaakt voor vleermuizen, zodat deze de mogelijkheid krijgen het pand te verlaten.

Voorkomen verstoring vliegroutes en foerageergebied

Het groen en het water aan de zuidrand van het plangebied wordt gebruikt als foerageergebied en kan mogelijk ook dienen als vliegroute (zie Figuur 2). Het is belangrijk dat deze gebieden zo donker mogelijk blijven om als zodanig te kunnen blijven functioneren. Dat betekent dat dit deel niet mag worden beschenen door verlichting. Dit geldt zowel voor de sloop- en bouwphase als de gebruiksfase. In de gebruiksfase kan dit bijvoorbeeld worden gerealiseerd door te kiezen voor led-armaturen die naar beneden gericht zijn. Ook kan gekozen worden voor een verlichtingsregime waarbij het lichtniveau in de loop van de avond wordt gedimd.

Tijdelijke alternatieven

In tabel 2 staan de mitigatievereisten van de verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis die in het plangebied aanwezig zijn.

Tabel 2 Vereisten voor de mitigatie van de verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuis. *gewenningsduur voor paarverblijf. Voor een zomerverblijf is de gewenningsduur drie maanden. Hierbij tellen alleen de maanden april tot november mee

Soort	Verblijfplaats	Mitigatiefactor	Afstandsvereiste	Gewenningsduur	Geschikte kast	Aantal kasten
Gewone dwergvleermuis	Zomerverblijf	1:4	200 m	3 mnd	Schwegler 2FE	4
	Paar/winterverblijf	1:4	200 m	6 mnd*	Schwegler 2FE	4
Totaal aantal kasten						8

Omdat de kasten in augustus 2021 zijn opgehangen voordat het nader onderzoek was afgerond, zijn meer kasten opgehangen dan vereist op basis van het aantal aanwezige verblijfplaatsen. In totaal zijn 11 wandschaaltjes van het type Schwegler 2FE opgehangen in de omgeving van het plangebied.

Locaties kasten

In tabel 3 is aangegeven op welke adressen kasten zijn opgehangen in augustus 2021.

Tabel 3 Locaties en aantallen kasten

Adres	Aantal kasten
Echtenstraat 59	1
Echtenstraat 51	1
██████████ Echtenstraat 39	2
██████ Echtenstraat 37	2
██████ Echtenstraat 29	1
Venestraat 237	2
Venestraat 229	2
Totaal	12

De kasten zijn op minimaal 4 meter hoogte opgehangen aan de kopgevels van de woningen op een locatie met een vrije aan- en afvliegroute. De afstand tussen twee kasten bedraagt minimaal 1,5 m. De ruimten tussen de zijkanten en bovenkant en de muur is afgekit om te voorkomen dat er water de kast in komt. Daarnaast zijn voor de bevestiging rvs-schroeven en bouten gebruikt.

De kasten mogen worden verwijderd een jaar nadat de permanente maatregelen beschikbaar zijn gekomen in de nieuwbouw, maar alleen na controle of deze niet in gebruik zijn door een deskundig ecooloog. Kastten mogen alleen worden verwijderd als op dat moment geen vleermuis aanwezig is.

Natuurvrij maken

Broedvogels en kleine zoogdieren

Voor het verwijderen van groen dient te worden gecontroleerd of er geen broedvogels of kleine zoogdieren zoals egels aanwezig zijn. Duiven kunnen zelfs in de winter broeden en egels zijn in de winter in winterslaap en immobiel. Ook als het groen in de winter wordt verwijderd is daarom een controle vooraf nodig door een deskundig ecooloog. Indien bij een controle een egel in winterslaap wordt aangetroffen, dient het verwijderen van de struiken te worden uitgesteld tot het voorjaar, mits er geen broedende vogels aanwezig zijn, of tot het najaar.

Voor de sloop dient een broedvogelcontrole van het pand te worden uitgevoerd. Indien hierbij een in gebruik zijnde nest wordt aangetroffen, dient de sloop te worden uitgesteld totdat de jongen zijn uitgevlogen.

Vleermuizen

Het ongeschikt maken van het gebouw voor vleermuizen kan pas starten nadat de ontheffing is verleend en nadat voldoende tijd in acht is genomen voor de gewenning. Een manier om de gebouwen ongeschikt te maken voor vleermuizen is het plaatsen van exclusion flaps (Figuur 3). Het ongeschikt maken met exclusion flaps bij de geschikte invlieglocaties zorgt ervoor dat vleermuizen wel uit de verblijfplaatsen kunnen, maar niet meer terug. Om te zorgen dat de vleermuis gebruik maakt van de flap kan de rest van de ruimte worden dichtgemaakt met vulschuim.

Figuur 3 Een exclusion flap (links) en geplaatste exclusion flaps bij kantpannen (midden en vulschuim (rechts). Vulschuim en flaps zijn verkrijgbaar bij unitura.nl

Gaten en kieren die niet in gebruik zijn als invliegopening voor een verblijfplaats maar wel als zodanig gebruikt kunnen worden, dienen ook te worden dichtgemaakt met een flap waardoor het risico op het opsluiten van vleermuizen wordt geminimaliseerd. Dit mag alleen onder ecologische begeleiding.

Steenmarter

Voor het natuurvrij maken dient nogmaals een inpannige controle plaats te vinden om zeker te zijn dat er geen steenmarters in het pand aanwezig zijn. Er is nu geen verblijfplaats aanwezig, maar omdat de sloop nog enige tijd op zich laat wachten is het niet uitgesloten dat de soort zich alsnog vestigt¹.

Ecologische begeleiding

Op de volgende momenten is ecologische begeleiding en controle nodig:

- Voor het verwijderen van groen (check broedvogels en evt. kleine zoogdieren)
- Broedvogelcheck gebouw voor sloop
- Vleermuischeck voor het plaatsen van de exclusion flaps
- Inpannige controle voor natuurvrij maken
- Ecologische begeleiding bij plaatsen vleermuiswerende maatregelen
- Vleermuiscontrole na het plaatsen van de exclusion flaps
- Controles bij het inbouwen van permanente voorzieningen in de nieuwbouw
- Eindcontrole functionaliteit permanente maatregelen
- Controle bij verwijderen externe kasten vleermuizen

6. PERMANENTE MAATREGELEN

Gewone dwergvleermuis

Voorkeursmaatregel

Bij voorkeur wordt het gebouw uitgevoerd met een geventileerde spouw en wordt deze toegankelijk gemaakt voor de vleermuizen door middel van open stootvoegen van 1,5 cm breedte en 2 cm hoogte. Dit is toegestaan

¹ In dat geval zal een wijziging van de ontheffing worden aangevraagd, waardoor de ontheffing ook ziet op steenmarter.

in het Bouwbesluit. Deze dienen dan verspreid over het gebouw te worden geplaatst, op een hoogte van minimaal 4 m.

Een alternatief is het aanbrengen van vlemuisinlaatstenen (zie Figuur 4), die ook toegang bieden tot de spouw. In elke gevel van het gebouw dienen dan 4 entreestenen verspreid te worden aangebracht, aan de bovenzijde van de gevel.

De vrije ruimte tussen isolatiemateriaal (inclusief platen) en de buitenmuur dient 4 cm te bedragen zodat de vlemuisen zich vrij door de spouw kunnen bewegen. Bij gebruik van isolatieplaten in de spouw is het relevant deze platen op te ruwen of stevig duurzaam kunststof gaas met een maaswijdte van 3 tot 10 millimeter te bevestigen. Als glaswol (en dergelijke) als isolatie wordt gebruikt, is het nodig dunne ruwe platen tegen het isolatiemateriaal aan te brengen, bijvoorbeeld houtwolcement (BIJ12, 2017).

Door deze maatregel wordt de gehele spouw toegankelijk voor vlemuisen en wordt voorzien in een duidelijke groene plus. Het gebouw wordt hierdoor geschikt als zomer-, paar-, winter- en mogelijk ook kraamverblijf voor gewone dwergvlemuis. Wellicht wordt het gebouw dan ook geschikt als massa-winterverblijf. Daarnaast kan de ruige dwergvlemuis hierin zomer-, paar- en winterverblijven hebben.

Figuur 4 Voorbeeld van een entreesteen voor vlemuisen. Dit is type IB VL 03 verkrijgbaar via Vivara pro

Er kan ook voor gekozen worden een deel van de spouw toegankelijk te maken voor vlemuisen. De minimale afmeting van een verblijfplaats in een spouw is 50 x 80 cm (BIJ12, 2017). Hiervan dienen dan 8 te worden gerealiseerd.

Alternatief

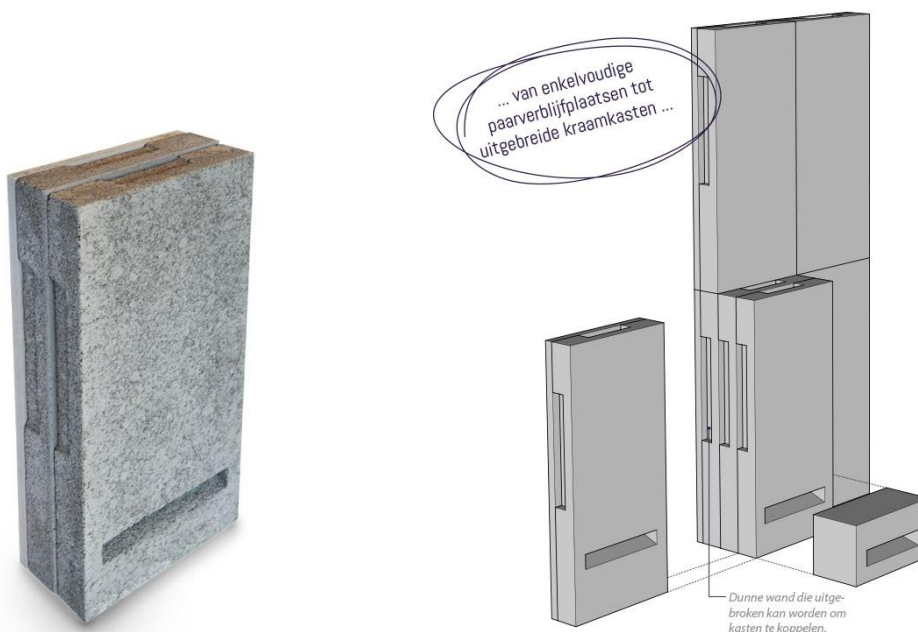
Een alternatief is het inbouwen van inbouwkasten voor vlemuisen. Deze maatregel wordt veel toegepast in nieuwbouw, maar is nog niet bewezen effectief (BIJ12, 2017).

Inbouwkasten worden zowel op vlakke gevels als bij voorkeur ook op hoeken van het gebouw gepositioneerd, zodat de vlemuis zich binnendoor van de ene naar de andere gevelzijde kan verplaatsen afhankelijk van de klimaatomstandigheden. Ook door meerlaagse kasten in te bouwen is de kans groter dat er verschillende microklimaten ontstaan.

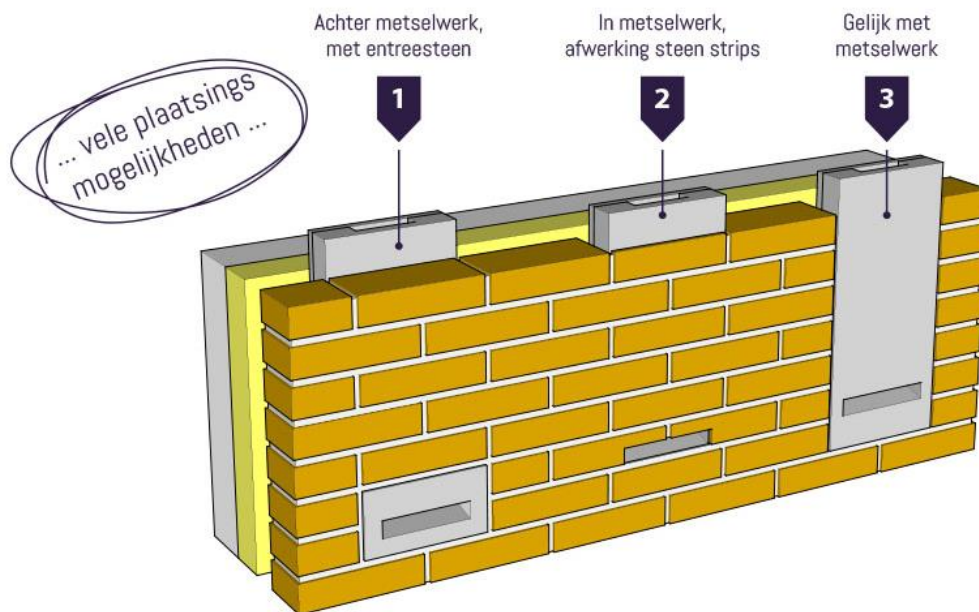
Geschikte kasten zijn VMPM2 en VMPM2u van Unitura. Dit zijn dubbellaagse kasten die op verschillende manieren kunnen worden ingebouwd (zie Figuur 5) en gekoppeld kunnen worden (zie Figuur 6). De afmetingen van de kast zijn 48.7x 22 x 20 cm. Door vier van deze kasten te koppelen (2 boven en 2 beneden zoals in Figuur 12) ontstaat een voldoende grote ruimte voor de vleermuis, waarmee wordt voldaan aan de vereisten uit het Kennisdocument gewone dwergvleermuis (BIJ12, 2017).

Er dienen minimaal 8 permanente verblijfplaatsen te worden gerealiseerd, oftewel 8 x 4 gekoppelde inbouwkasten.

De verblijfplaatsen zijn geschikt als zomer- en paarverblijven voor gewone en ruige dwergvleermuis. Mogelijk kunnen ze ook als kraam- en winterverblijf dienen.

Figuur 5 Inbouwkast VMPM2 en manieren waarop deze gekoppeld kan worden ingebouwd (www.unitura.nl)

Figuur 6 Inbouwmogelijkheden inbouwkasten Unitura. (www.unitura.nl)

Ecologische plus

De ecologische plus bestaat uit het creëren van meer verblijfplaatsen voor vleermuizen. Dit kan door grotere delen van de spouw toegankelijk te maken (indien van toepassing). Dit is ecologisch gezien de beste optie, omdat deze maatregel bewezen effectief is.

Als gekozen wordt voor inbouwkasten kunnen als aanvulling op de tweelaagse kasten ook kraamverblijven worden ingebouwd. Een geschikte kast hiervoor is de drielaagse inbouwkast VMPMK1 van Unitura. Door twee van deze kraamkasten op twee verschillende oriëntaties, waarvan in ieder geval één op het zuiden of westen, in te bouwen op een hoogte van minimaal vier meter ontstaan betere mogelijkheden voor kraamverblijven van de gewone dwergvleermuis. Uiteraard kan deze kraamkast ook gebruikt worden als paar- en zomerverblijf en mogelijk ook als winterverblijf.

Figuur 7 Drielaagse kraamkast VMPMK1 van Unitura

Afstemming permanente maatregelen

De permanente maatregelen worden afgestemd met een deskundig ecooloog en ter goedkeuring voorgelegd aan bevoegd gezag.

Ecologische plus andere soorten

Gierzwaluw

De hoogte van het gebouw maakt dit gebouw bij uitstek geschikt voor de gierzwaluw. De gierzwaluw heeft een jaarrond beschermd nest en hij broedt in Nederland vrijwel uitsluitend in gebouwen. Geschikte nestplaatsen voor deze soort verdwijnen door renovatie en sloop. Door in nieuwbouw nestplaatsen op te nemen kan de lokale staat van instandhouding van deze soort verbeteren.

Geschikte neststenen voor de gierzwaluw zijn o.a. de GZP2 van Unitura en de IB GZ 06 van Vivara pro. Deze dienen op een hoogte van minimaal 4 m te worden ingebouwd. Belangrijk is dat er een vrije uitvliegkans van 1 m breed en een valdiepte van 3 m. De stenen dienen op noordelijke of oostelijke oriëntatie te worden ingebouwd. De onderlinge afstand dient ongeveer 20 cm te zijn. We verwachten dat er minimaal zo'n 12 neststenen kunnen worden ingebouwd.

Deze neststenen kunnen ook worden gebruikt door spreeuwen, huismussen en mezen.

Figuur 8 Gierzwaluwinsten GZP2 (links) en IB GZ 06 (rechts)

Halfholenbroeders

Als aanvulling op de gierzwaluwkasten zouden ook kasten voor andere gebouwgebonden broedvogels kunnen worden geplaatst, zoals witte kwikstaart en zwarte roodstaart. Deze maken gebruik van half open neststenen. Een geschikte neststeen hiervoor is de IB DI 01 van Vivara pro. Hiervan zouden vier kunnen worden geplaatst. Belangrijk is dat ze op grotere hoogte (aan de bovenzijde van de gevel) worden geplaatst, alleen op noordelijke of oostelijke oriëntatie. Er kan één neststeen per gevel geplaatst worden.

Figuur 9 Inbouwneststeen halfopen IB DI 01, verkrijgbaar via Vivara pro

7. CHECKLIST

Maatregel	Wanneer uitvoeren	Door wie	Wanneer uitgevoerd?	Paraaf
Kasten ophangen	Augustus 2021	Actium	Augustus 2021	
Controle broedvogels en kleine zoogdieren	Bij verwijderen groen in winter 2021/2022	ATKB Buro Bakker		
Afstemmen permanente voorzieningen vleermuizen en broedvogels	Uiterlijk mei 2022	Actium en ATKB Buro Bakker, voorleggen aan bevoegd gezag		
Broedvogelcontrole pand	Juli 2022	ATKB Buro Bakker		
Inpandige controle	Juli 2022	Actium en ATKB Buro Bakker		
Vleermuiscontrole 1	Juli 2022	ATKB Buro Bakker		
Natuurvrij maken	Juli 2022	Actium onder begeleiding van ATKB Buro Bakker		
Vleermuiscontrole 2	Juli 2022	ATKB Buro Bakker		
Ecologische vrijgave plangebied	Juli 2022	ATKB Buro Bakker		
Controle permanente maatregelen	Tijdens de werkzaamheden	ATKB Buro Bakker		

<p>Controle voor verwijderen externe gevelkasten</p>	<p>Minimaal 1 jaar na beschikbaar komen permanente maatregelen</p>	<p>Deskundig ecoloog</p>		
--	--	--------------------------	--	--

Contactgegevens ATKB | Buro Bakker

██████████
 ██████████ [@at-kb.nl](mailto:██████████@at-kb.nl)
 tel. ██████████

Volledige rapportage

Asbestinventarisatie opzet voor individuele adressen

Geschiktheid van de rapportage voor de volgende doelen

- Niet geschikt voor asbestverwijdering, risicobeoordeling noodzakelijk
- Voor uitsluitend het verwijderen van het in dit rapport genoemde asbesthoudende materiaal
- Voor renovatie zonder de bouwkundige integriteit aan te tasten
- Voor volledige renovatie of totaalsloop

Reikwijdte onderzoek

- Gehele bouwwerk of gehele object
- Gedeelte van bouwwerk of gedeelte van object
- Bouwwerk of object en het gebied rondom bouwwerk of object
- Uitsluitend het gebied rondom bouwwerk of object

Soort onderzoek

Opzet voor individuele adressen

Risicobeoordeling

- Risicobeoordeling ten behoeve van sloop en verbouw
- Risicobeoordeling in gebruiksfase (NEN 2991:20)
- Destructief onderzoek toegestaan
- Destructief onderzoek niet toegestaan

Projectnummer : AIR 14503
Opdrachtgever : [REDACTED]
Uitvoerder : Team2 Advies, SCA Code: 07-D070128.01
Technisch verantwoordelijke : [REDACTED], DIA 51E-300917-511051
Inventariseerder DIA : [REDACTED], DIA: 51E-300917-511051
Interne autorisatie : 28-11-2017
Rapport geldig tot : 14-11-2020
Status : Definitief, versie 1.0
Locatie : Nobellaan 140 te Assen
Bouwwerk : Kerkgebouw

1 Samenvatting

Team2 Advies heeft opdracht gekregen van [redacted] namens [redacted] om een asbestinventarisatie uit te voeren. Het onderzoek heeft plaatsgevonden in een kerkgebouw aan de Nobellaan 140 te Assen. Het onderzoek betreft een volledige asbestinventarisatie. De opdrachtgever heeft verzocht om geen destructief onderzoek uit te voeren. In het onderzochte bouwwerk is asbest aangetroffen.

Er zijn 4 asbesthoudende en 1 asbestverdachte bron aangetroffen in de volgende risicoklassen:

Tabel: numeriek overzicht van risicoklassen

Risicoklasse	Aantal Bronnen
1	0
2	4
2A	0
Afwijkend	1

Er is een redelijk vermoeden dat er nog verborgen asbest aanwezig is. Voor een specifiek overzicht zie hiervoor de tabel in paragraaf 6.2.

Lijst van betrokkenen

Opdrachtgever

Naam:	[REDACTED]
Adres:	Postbus 113
Postcode en plaats:	9500 AC Stadskanaal
Contactpersoon:	[REDACTED]
Telefoonnummer:	0599 - [REDACTED]
E-mail:	[REDACTED]@jckrans.nl

Onderzoekslocatie

Bouwwerk:	Kerkgebouw
Adres:	Nobellaan 140
Postcode en plaats:	9402 BW Assen
Contactpersoon:	[REDACTED]
Telefoonnummer:	0599 - [REDACTED]
Kadastraal nummer:	Onbekend

Uitvoerder onderzoek

Naam:	Team2 Advies
Adres:	Postbus 2162
Postcode en plaats:	9704 CD Groningen
Telefoonnummers	
M. Samshuijzen: DIA 51E-300917-511051	06 - [REDACTED]
P. Brouwer: DIA 51E-050817-511039	06 - [REDACTED]
R. Verver: DIA 04E-180917-140351	06 - [REDACTED]
E-mail:	info@team2advies.nl
Website:	www.team2advies.nl
Datum inventarisatie:	14-11-2017
Inspecteur:	[REDACTED]

Laboratoriumwerkzaamheden

Bedrijfsnaam:	Déetect Zoetermeer
----------------------	--------------------

Inhoudsopgave

1	Samenvatting	2
	Inhoudsopgave	4
2	Omschrijving van de opdracht	5
3	Onderzoeksmethoden	6
3.1	Inleiding	6
3.2	Doel van het onderzoek	6
3.3	Onderzoeksmethodiek	6
3.4	Type inventarisaties	7
4	Resultaten	9
4.1	Visuele inspectie en monsteranalyse resultaten	9
4.2	Deskresearch en resultaten	9
4.3	Overzicht asbesthoudende materialen	10
4.4	Beperkingen van het onderzoek	11
4.5	Algemene opmerkingen	11
5	Conclusie en aanbevelingen	12
6	Beperkingen van het onderzoek	13
6.1	Algemene beperkingen	13
6.2	Specifieke beperkingen	13
7	Risicoklasse	14
	Bijlage A. Plattegronden	16
	Bijlage B. Deskresearch	18
	Bijlage C. Bronbladen met foto's	19
	Bijlage D. Digitale informatie	29
	Bijlage E. Analyseresultaten	30
	Bijlage F. Rapportage validatiemetingen, SC-548	32
	Bijlage G. Verplichtingen opdrachtgever	33
	Bijlage I. Smart risicoklassebepaling	35
	Bijlage J. Enquêteformulier	40

2 Omschrijving van de opdracht

Team2 Advies heeft opdracht gekregen van [REDACTED] om een volledige asbestinventarisatie uit te voeren.

Voorafgaand aan het onderzoek is er contact geweest met de opdrachtgever. De opdrachtgever heeft aangegeven niet bekend te zijn met asbestverdachte toepassingen in het onderzochte. Het onderzoek dient te worden uitgevoerd in een kerkgebouw met aangelegen woonhuis aan de Nobellaan 140 te Assen. Het bouwwerk is in gebruik. De opdrachtgever heeft verzocht om geen destructief onderzoek in het onderzochte uit te voeren. De volgende bronnen zijn ten behoeve van deskresearch verzameld en bestudeerd:

- interview opdrachtgever
- bouwjaar
- plattegronden
- geschreven bestek

Het onderzoek is uitgevoerd door [REDACTED] met DIA ascertcode 51E-300917-511051.

Autorisatie namens Team2 Advies:

[REDACTED]

[REDACTED]

Projectleider / adviseur

[REDACTED]

[REDACTED]

Projectleider / adviseur

Groningen, 28-11-2017

---

3 Onderzoeksmethoden

3.1 Inleiding

In deze rapportage asbestinventarisatie is het deskresearch, de uitvoering en zijn de bevindingen beschreven. Er is een onderzoek en rapportage uitgevoerd conform de wettelijke eisen en zoals vastgelegd in de SC-540. Voor het rapporteren van een asbestinventarisatie conform de SC-540 zijn alleen bedrijven bevoegd als ze beschikken over een geldig SC-540 procescertificaat voor asbestinventarisaties.

Een SC-540 rapportage is vereist, indien er asbest verwijderd wordt door een SC-530 gecertificeerd verwijderaar en voor de aanvraag van een sloopmelding van een bouwwerk van voor 1994. De geldigheid van een SC-540 rapportage voor daadwerkelijke verwijdering is 3 jaar. Voor totaalsloop en voor de sloopmelding voor een totaalsloop dient er een rapportage te zijn opgesteld zonder beperkingen. Dit wil zeggen dat alle ruimtes zijn geïnspecteerd en dat er in de regel ook een (destructief) onderzoek is uitgevoerd naar niet direct zichtbaar asbest welke mogelijk in constructies is verborgen. Bij een (deel) sanering bijvoorbeeld in mutatiewoningen kan er worden volstaan met het onderzoek van de desbetreffende ruimtes als bouwkundige eenheid.

3.2 Doel van het onderzoek

Het doel van het onderzoek is, door vooronderzoek en op de onderzoekslocatie middels visuele inspectie en monsternamen, inzicht te verschaffen in de aanwezigheid, het risico en de omvang van asbesthoudende materialen in bouwwerken, bouw- of constructiedelen, installaties en objecten. Het inventarisatierapport dient geschikt te zijn voor het beoogde doel. Dit kan een onderdeel van een bouwwerk of object zijn of het gehele bouwwerk. De sanering kan worden uitgevoerd in het kader van mutaties, deelrenovaties of totaalsloop. Een asbest inventarisatierapport, in welke vorm, dient als basis voor de sloopmelding voor het geheel of gedeeltelijk afbreken of uit elkaar nemen van een bouwwerk of een (deel)sanering.

3.3 Onderzoeksmethodiek

De onderzoeksmethodiek is er op gericht om zoveel mogelijk beschikbare informatie te verkrijgen van het bouwwerk. Het onderzoek wordt gestart met een interview met de opdrachtgever en/of beheerder. Er is gevraagd of er tekeningen en/of bestekken beschikbaar zijn. Op deze wijze kan vooraf een schatting worden gemaakt van de mogelijke omvang van aanwezige asbesthoudende en asbestverdachte toepassingen. Vervolgens heeft het daadwerkelijke onderzoek plaatsgevonden al dan niet met behulp van destructief onderzoek naar de aanwezigheid van asbesthoudende bronnen. Van

asbesthoudende/asbestverdachte bronnen wordt een representatief materiaalmonster verzameld.

De eventueel aanwezige asbesthoudende en asbestverdachte toepassingen worden gekwalificeerd naar hoeveelheid, bevestiging, locatie, hechtgebondenheid en risicoklasse.

3.4 Type inventarisaties

Globaal onderzoek

Een inventarisatieonderzoek voorafgaand aan een NEN 2991 onderzoek. In de regel specifiek betrekking hebbende op een aanwezige risicovolle asbestbron. Deze rapportage is niet geschikt voor sanering of sloopaanvraag.

Asbestinventarisatie (geen totaalsloop)

Uit elk asbestinventarisatierapport moet blijken waarvoor het rapport geschikt is.

Er kan een asbestonderzoek worden uitgevoerd voor bijvoorbeeld een (deel) renovatie of het verwijderen van bepaalde bronnen in geval van bijvoorbeeld dakvervanging of bij mutatiewoningen. Het is ook mogelijk om een deel van een pand/object/installatie te inspecteren.

Dit onderzoek kan worden uitgevoerd in gebruik zijnde situaties. Het kan echter mogelijk zijn er tijdens het onderzoek ruimtes of onderdelen van het bouwwerk of installaties niet te inspecteren zijn. Dit kan een uitsluiting of beperking opleveren. Er kan een vermoeden zijn dat er verborgen asbest aanwezig kan zijn in de constructie. De mogelijk aanwezige beperkingen, uitsluitingen of vermoedens van verborgen asbest worden in de rapportage vermeld. Het kan noodzakelijk zijn dat er een aanvullend licht destructief onderzoek noodzakelijk is omdat er geen destructief onderzoek mogelijk was vanwege in gebruik zijnde bouwdelen. Te denken valt aan asbest achter voorzetwanden, onder vloerbedekkingen, boven vaste plafonds en in spouwconstructies.

Asbestinventarisatie met als doel totaalsloop

Uit het rapport moet duidelijk blijken dat het rapport geschikt is voor totaalsloop. In de regel betekent dit dat er geen beperkingen of uitsluitingen in de rapportage mogen voorkomen. Het onderzoek voor totaalsloop wordt, indien noodzakelijk geacht, destructief uitgevoerd waarbij de bouwkundige integriteit van het bouwwerk object in de regel onherstelbaar wordt aangetast. In de regel is het te slopen bouwwerk/object niet meer in gebruik en kan er gericht destructief onderzoek worden uitgevoerd naar mogelijk aanwezig bouwkundig afgeschermd asbest.

Voor elk type onderzoek geldt dat asbest dat geïnventariseerd is, mag worden verwijderd.

Asbestinventarisatie voor risicobeoordeling

Er kan ook een asbestinventarisatie worden uitgevoerd welke gericht is op de risico's van direct zichtbare asbestbronnen in een pand. Dit is in de regel voor in gebruik zijnde panden. Er kan naar aanleiding van de inventarisatiegegevens een beheersplan conform NEN 2991 worden opgesteld.

Eigenaren of beheerders van gebouwen kunnen vrijwillig opdracht geven tot dit type asbestinventarisatie om de risico's van aanwezig asbest inzichtelijk te krijgen.

Onvoorzien asbest

Het is altijd mogelijk dat er tijdens (sloop)werkzaamheden onverwacht asbest wordt aangetroffen. Dit is derhalve niet geïnventariseerd, valt niet onder de omgevingsvergunning/sloophmelding en kan derhalve niet worden gesaneerd.

Onvoorzien asbest dat wordt aangetroffen dient alsnog te worden geïnventariseerd, ook als de bron niet noodzakelijkerwijs moet worden gesaneerd.

NEN 2991 risicobeoordeling

Deze worden in de regel geadviseerd bij het aantreffen van beschadigde niet hechtgebonden in pandige materialen welke een verhoogd risico opleveren in een in gebruik zijnde ruimte of in geval van leegstaande bouwwerken.

De opzet van een NEN 2991 onderzoek is om te bepalen of er een concentratie aan asbestvezels in de lucht aanwezig is, en of er op diverse oppervlakken asbeststof of restanten asbest zijn te vinden. Het onderzoek wordt uitgevoerd middels een visuele inspectie, het verzamelen van kleefmonsters en het uitvoeren van luchtmetingen. De verzamelde lucht en kleefmonsters worden conform de NEN 2991 geanalyseerd met elektronen microscopische technieken (SEM). NEN 2991 onderzoeken vallen buiten de SC-540.

---

4 Resultaten

Het rapport is geschikt voor: 'Voor uitsluitend het verwijderen van het in dit rapport genoemde asbesthoudende materiaal'.

De reikwijdte van de inventarisatie betreft: 'Gehele bouwwerk of gehele object'.

De tijdens de inventarisatie aangetroffen situatie komt overeen met de situatie zoals opgenomen in het werkplan. De aangetroffen situatie komt overeen met de opdracht/werkplan.

De beschikbare veiligheidsmiddelen voldoen aan de gestelde eisen.

4.1 Visuele inspectie en monsteranalyse resultaten

Ten tijde van de asbestinventarisatie zijn de asbestverdachte materialen, die uit het interview en deskresearch naar voren zijn gekomen, gecontroleerd. Tevens is onderzoek naar secundaire besmettingen verricht. Hierbij moet men denken aan asbestafval en/of restanten welke bij eerdere uitgevoerde asbestverwijdering kunnen zijn achter gebleven.

Om er zeker van te zijn dat verdacht materiaal asbesthoudend is, dienen materiaal- of stofmonsters genomen te worden. De analyse van een materiaal of stofmonster wordt door een deskundig geaccrediteerd laboratorium uitgevoerd.

Er worden geen materiaalmonsters verzameld wanneer de monsternamen een gevaar oplevert voor de inspecteurs of derden. Wanneer er van asbestverdachte toepassingen geen materiaalmonsters worden verzameld, wordt dit in de rapportage vermeld.

4.2 Deskresearch en resultaten

Er vindt deskresearch plaats met behulp van bouwtekeningen en bestekken, indien aangeleverd door de opdrachtgever. Voor resultaten deskresearch zie Bijlage B.

4.3 Overzicht asbesthoudende materialen

Tabel: overzicht asbesthoudende en asbestverdachte toepassingen

Bron nr.	Toepassing	Locatie	Hoeveelheid	Binding	Monster nr.	Analyse	Risicoklasse
1	Buis	Kerkzaal	13 x 3,5 m ¹	Hechtgebonden	Conform M1	10-15 % Chrysotiel (witte asbest)	2 binnen-sanering
2	Vensterbank	Cv-ruimte	11 stuks	Hechtgebonden	M2	10-15 % Chrysotiel (witte asbest)	2 binnen-sanering
3	Ontluchtingsbuis	Kelder	0,8 m ¹	Hechtgebonden	M1	10-15 % Chrysotiel (witte asbest)	2 binnen-sanering
6	Gevelkachel	Slaapkamer	1 stuks	Niet hechtgebonden	M5	30-60 % Chrysotiel (witte asbest)	2 binnen-sanering
7	Kozijnbeplating	Gang	1 m ¹	Hechtgebonden	-	-	-

4.4 Beperkingen van het onderzoek

Ten tijde van het onderzoek heeft er geen destructief onderzoek plaatsgevonden. Niet direct zichtbare asbestverdachte toepassingen zijn derhalve niet in kaart gebracht. Achter bijvoorbeeld wanden, onder vaste vloer afwerkingen, boven verlaagde vaste plafonds, koven en schachten etc. is niet geïnspecteerd. De mogelijkheid is aanwezig dat er nog asbesthoudende toepassingen aanwezig zijn. Alleen met een gericht licht of zwaar destructief onderzoek kan worden vastgesteld of er nog meer asbest verborgen is. Direct voorafgaand aan (totaal)sloop of in sommige gevallen bij renovatie is men verplicht tot het uitvoeren van een aanvullende asbestinventarisatie.

Voor uitleg van het type asbestinventarisatie onderzoek zie paragraaf 3.4.

Voor de specifieke nader te onderzoeken opgegeven beperkingen van de locatie zie paragraaf 6.2.

4.5 Algemene opmerkingen

- De vermelde hoeveelheden zijn bij benadering geschat en/of gemeten en zijn geen bestekshoeveelheden.
- De niet geïnspecteerde ruimtes, voor zover aanwezig, staan aangegeven op de plattegronden in bijlage A.

---

5 Conclusie en aanbevelingen

Conclusies

In het onderzochte bouwwerk is asbest aanwezig. Er is geen destructief onderzoek uitgevoerd. Hierdoor is er een redelijk vermoeden dat er nog verborgen asbest aanwezig is. Het overzicht hiervan vindt u terug in paragraaf 6.2.

Er mag worden gesaneerd in het onderzochte gebied zoals dat op de plattegrond is weergegeven indien er asbest is aangetroffen. Het gebied is middels een stippellijn aangegeven. Een aanvullend onderzoek is noodzakelijk voorafgaand aan renovatie/sloop. Aanvullend onderzoek wordt aanbevolen ten behoeve van het opheffen van de uitsluitingen en/of beperkingen.

Aanbeveling

Geadviseerd wordt bij toekomstige bouw/sloop/renovatie van het onderzochte object de aangetroffen asbesthoudende toepassingen te saneren. Wij wijzen u op de verplichting de sanering te laten uitvoeren door een erkend asbestsaneringsbedrijf. Een erkend asbestsaneringsbedrijf beschikt over een SC-530 certificaat.

Het bevoegd gezag is verplicht een mededeling te doen binnen 4 weken na de sloopmelding tot een aanvullende asbestinventarisatie. Het aanvullende onderzoek heeft alleen betrekking op de in de rapportage genoemde beperkingen en/of vermoedens. In dit geval verplicht de vergunningverlener in de omgevingsvergunning tot de aanvullende inventarisatie.

6 Beperkingen van het onderzoek

6.1 Algemene beperkingen

Bij Team2 Advies wordt veel zorg en aandacht besteed aan het opsporen van alle direct waarneembare asbesthoudende materialen. Er bestaat een kleine kans dat asbesthoudende materialen niet als zodanig opgemerkt worden. Het onderzoek is een momentopname en afhankelijk van de inspanning van Team2 Advies en van factoren van buitenaf. Team2 Advies verplicht zich de overeengekomen werkzaamheden met de nodige zorg en vakmanschap uit te voeren. Team2 Advies kan geen garanties geven met betrekking tot resultaten. Team2 Advies neemt derhalve door het aangaan van enige overeenkomst een inspanningsverplichting op zich en geen resultaatverplichting.

6.2 Specifieke beperkingen

Beperkingen op de te onderzoeken locatie kunnen aanwezig zijn door verschillende oorzaken. Deze zijn in de tabel onderaan deze paragraaf, voor zover aanwezig, aangegeven. Er is in de tabel aangegeven op welke locatie zich een beperking voordoet en de mogelijke te verwachten asbestverdachte bron. Het nader aanvullende type onderzoek om een genoemde beperking op te heffen wordt tevens in de tabel aangegeven.

In onderstaande tabel worden de projectspecifieke beperkingen en uitsluitingen van deze inventarisatie weergegeven.

Type	Locatie	Materiaal	Waar te verwachten	Aanvullend onderzoek noodzakelijk
Beperking	Spouwmuren	Bitumen slabbe	In de spouwen	Aanvullend onderzoek naar beperkingen
Beperking	Bron 7	Vlakke plaat	De omvang van bron 7 is niet zichtbaar zonder destructief onderzoek.	Aanvullend onderzoek naar beperkingen

7 Risicoklasse

Van de aangetroffen asbestbron(nen) is de risicoklasse ten behoeve van asbest werkzaamheden aangegeven conform de regeling van de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van 2 december 2016, 2016-0000258315, is gebruik gemaakt van het door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid beschikbaar gestelde smart hulpmiddel zoals terug te vinden is via website www.asbestinfo.nl. De onderverdeling in de geraadpleegde literatuur is onderbouwd met luchtmetingen die voldoen aan de arbowetgeving.

Risicoklasse 1: Klasse 1; indien bij verwijdering de grenswaarde, voor amfibool vezels van 0,002 vezels/cm³ lucht en voor serpentijn vezels van 0,002 vezels/cm³ lucht, niet wordt overschreden. Het verlichte regime bij verwijdering is van toepassing.

Risicoklasse 2: Klasse 2; indien bij verwijdering de grenswaarde, voor amfibool vezels van 0,002 vezel/cm³ lucht niet wordt overschreden en voor serpentijn vezels van 0,002 vezels/cm³ lucht wel wordt overschreden.

Risicoklasse 2A: Klasse 2A; indien bij verwijdering de grenswaarde voor serpentijn en amfibool vezels van 0,002 vezels/cm³ lucht wordt overschreden.

Bepaling risicoklasse

Een risicoklasse wordt bepaald door een aantal variabelen. Met name de hechtgebondenheid en bevestiging van asbesttoepassingen zijn maatgevend voor de klassificering. Op basis van de ingevoerde gegevens zal smart een werkwijze genereren voor die specifieke toepassing met de daarbij behorende risicoklassificering. De invoer van de brongegevens wordt in de regel uitgevoerd door de asbestonderzoeker.

Risicoklasse 1

Losse hechtgebonden delen tot bepaalde afmetingen zijn in de regel klasse 1 situaties. Denk hierbij aan losstaande onbeschadigde asbestcementproducten zoals plantenbakken, deuren, losse delen plaat of geklemde platen welke zonder breuk kunnen worden verwijderd.

Risicoklasse 2

Risicoklasse 2 situaties ontstaan wanneer hechtgebonden en in sommige gevallen niet hechtgebonden materialen worden verwijderd waarbij breuk, bewerking of verspanende bewerkingen optreden. Te denken valt aan hechtgebonden gespijkerde of geniete producten, losstaande niet hechtgebonden platen of hechtgebonden platen welke op enige wijze worden bewerkt. Bijvoorbeeld sanering van golfplaten daken waarbij de beplating is verweerd en waarbij de beplating wordt bewerkt door “schuiven”. De grenswaarde van amfibool asbest wordt bij een klasse 2 handeling niet overschreden.

Risicoklasse 2A

Klasse 2A situaties ontstaan bij verwijdering van (meestal) niet hechtgebonden materialen of hechtgebonden materialen zoals isolatie, koord, zachte brandwerende beplating welke amfibool asbest bevatten. Indien bij sanering de grenswaarde van amfibool wordt overschreden is er sprake van een klasse 2a sanering.

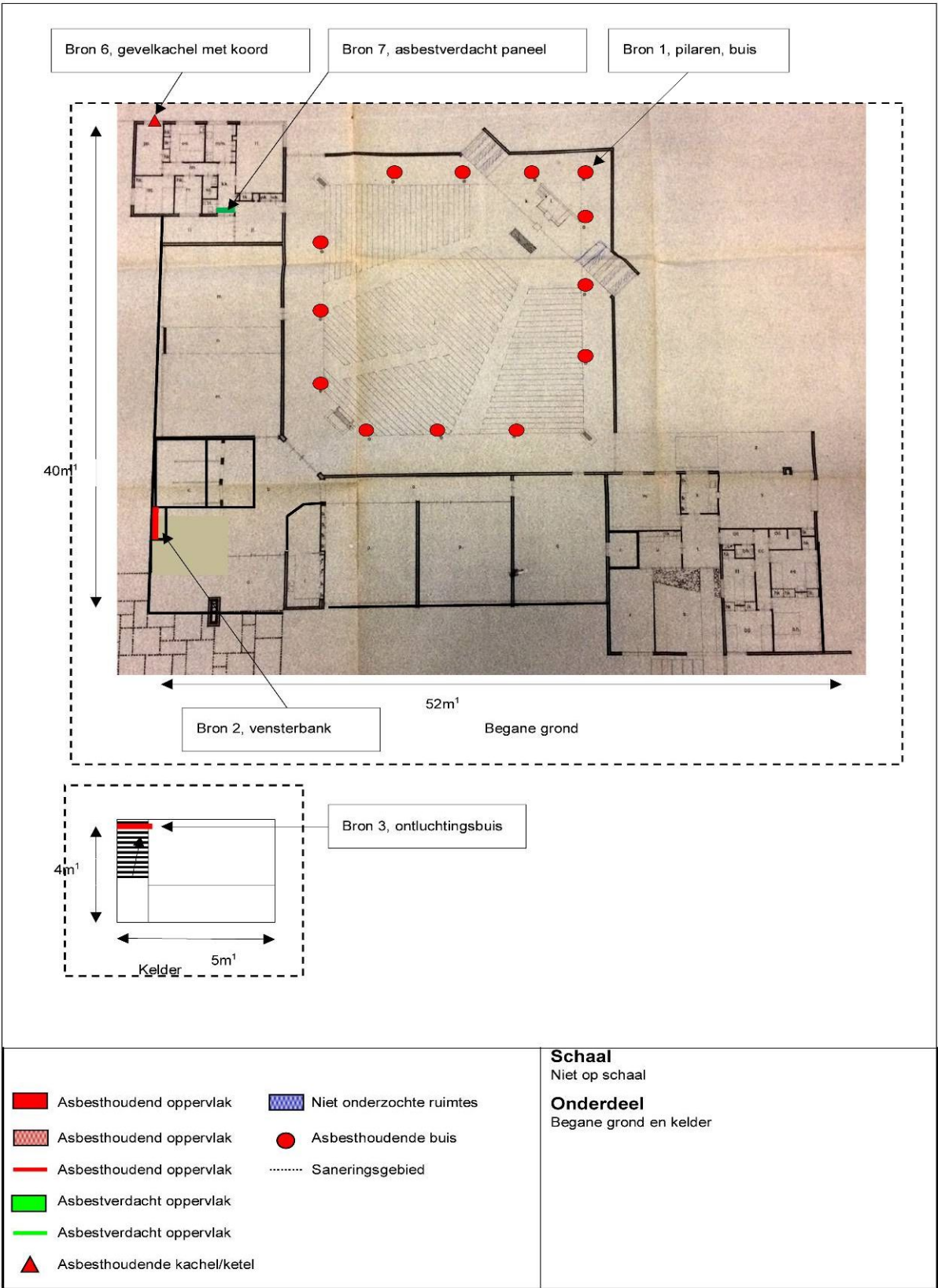
Afwijken van smart

In bepaalde gevallen kunnen in smart niet de juiste parameters worden ingevoerd. Dit omdat van een asbestbron weinig informatie beschikbaar is of omdat bepaalde parameters niet beschikbaar zijn. De te saneren bron wordt derhalve zo goed mogelijk ingevoerd. Zodoende wordt een reëel beeld verkregen voor de desbetreffende bron. In bepaalde gevallen kan worden afgeweken van smart, indien een goede werkwijze door de saneerder is opgesteld in combinatie met een schriftelijke beoordeling door een arbokerndeskundige asbest en/of een arbeidshygiënist.

Bijlage A. Plattegronden

Bijlage B. Deskresearch

Er vindt deskresearch plaats met behulp van bouwtekeningen, bestekken, plattegronden of eventuele asbestinventarisatie gegevens. Door de opdrachtgever is informatie aangeleverd. In onderstaande tabel staan de resultaten van de deskresearch en/of interviews vermeld.

Titel	Informatie
Interview opdrachtgever	De opdrachtgever is niet bekend met asbestverdachte toepassingen. Het doel van de inventarisatie is het verkopen van het gebouw.
Bouwjaar	Het gebouw is in 1966 gebouwd.
Plattegronden	Er zijn geen asbestverdachte toepassingen op de plattegrond weergegeven.
Geschreven bestek	In het bestek is vermeld dat de afvoeren van gres zijn. In de spouwen bij kozijnen is lood toegepast. Er zijn 11+5 asbest ventilatiekokers 12,5cm ¹ diameter in het dak toegepast. Er is een ontluchtingsbuis diameter 20cm ¹ aanwezig (locatie niet gespecificeerd). Er zijn volgestorte eternit buizen aanwezig diameter 30cm ¹ .

Het uitgevoerde deskresearch heeft voldoende gegevens verschaft voor het veldwerk. Er zijn voldoende gegevens beschikbaar. Uit het deskresearch en de eventuele interviews is gebleken dat er asbestverdacht materiaal op de locatie aanwezig is.

Het vooronderzoek voldoet aan de gestelde voorwaarden.

Type Bouw:	Traditioneel
Dak:	Bitumineuze dakbedekking
Schoorsteen:	Metselwerk
Eindpijp:	Niet zichtbaar
Hemelwaterafvoer:	Metaal
Boeidelen:	Hout, Trespa
Panelen:	Hout
Afdekplaat Watermeterput:	Hout
Aantal bouwlagen:	1
Type vloer:	Beton, Hout
Type vloerluik:	Hout
Kruipruimte riolering:	PVC
Vloerbedekking:	Plavuizen

De bouwgeschiedenis van het onderzochte object is niet nader in kaart gebracht. Er is onvoldoende informatie ontvangen tijdens deskresearch en interviews om hier een beschrijving van te formuleren.

Voor zover bekend is niet eerder een asbestinventarisatie op de locatie uitgevoerd.

Zover bekend zijn er op de locatie niet recent asbestsaneringen uitgevoerd.

Bijlage C. Bronbladen met foto's

Bij de bronnen op de volgende pagina's zijn foto's en detailgegevens van de asbestverdachte en/of asbesthoudende materialen opgenomen. Tevens zijn de foto's en detailgegevens van de eventuele onderzochte asbestvrije materialen bij de bronbladen opgenomen. Asbesthoudende bronnen worden met een rode pijl aangegeven. Indien de toepassing asbestvrij is, wordt deze met een groene pijl aangegeven. Van de asbesthoudende materialen wordt tevens de risicoklasse indeling bepaald middels smart. In de smart uitdraai staat de onderbouwing voor de verwijdering. In bijlage A zijn de asbesthoudende toepassingen, indien aanwezig, op de plattegronden weergegeven.

Bron 1, Buis

Monsternummer	Conform M1
Certificaatnummer	17.014407/0
Locatie	Kerkzaal
Verdieping	Begane grond
Betreft	Asbesthoudend
Hoeveelheid (circa)	13 x 3,5 m ¹
Bevestigingsmethode	Ingestort in beton of cement
Bereikbaarheid	Goed bereikbaar
Binding	Hechtgebonden
Verweerdheid	Niet verweerd
Conditie	Onbeschadigd
Soort asbest	10-15 % Chrysotiel (witte asbest)
Risicoklasse	2
Verwijderingsmethode	Containment
Aanbeveling	Saneren bij sloop of renovatie

Opmerkingen:

Betreft volgestorte buis.

Foto 1 | Buis

Foto 2 | Buis

Foto 3 | Buis

Bron 2, Vensterbank

Monsternummer	M2
Certificaatnummer	17.014407/0
Locatie	Cv-ruimte
Verdieping	Begane grond
Betreft	Asbesthoudend
Hoeveelheid (circa)	11 stuks
Bevestigingsmethode	Gemetseld
Bereikbaarheid	Goed bereikbaar
Binding	Hechtgebonden
Verweerdheid	Niet verweerd
Conditie	Onbeschadigd
Soort asbest	10-15 % Chrysotiel (witte asbest)
Risicoklasse	2
Verwijderingsmethode	Containment
Aanbeveling	Saneren bij sloop of renovatie

Opmerkingen:

Geen opmerkingen.

Foto 4 | Vensterbank

Foto 5 | Vensterbank

Bron 3, Ontluchtingsbuis

Monsternummer	M1
Certificaatnummer	17.014407/0
Locatie	Kelder
Verdieping	Kelder
Betreft	Asbesthoudend
Hoeveelheid (circa)	0,8 m ¹
Bevestigingsmethode	Gemetseld
Bereikbaarheid	Goed bereikbaar
Binding	Hechtgebonden
Verweerdheid	Niet verweerd
Conditie	Onbeschadigd
Soort asbest	10-15 % Chrysotiel (witte asbest)
Risicoklasse	2
Verwijderingsmethode	Containment
Aanbeveling	Saneren bij sloop of renovatie

Opmerkingen:

Geen opmerkingen.

Foto 6 | Ontluchtingsbuis

Foto 7 | Ontluchtingsbuis

Bron 4, Leidingisolatie

Monsternummer	M3
Certificaatnummer	17.014407/0
Locatie	Kruipruimte
Verdieping	Kruipruimte
Betreft	Niet asbesthoudend
Hoeveelheid (circa)	Niet bepaald
Bevestigingsmethode	Geklemd
Bereikbaarheid	Matig bereikbaar
Binding	Hechtgebonden
Verweerdheid	Licht verweerd
Conditie	Lokaal beschadigd
Soort asbest	Geen asbest
Risicoklasse	Niet van toepassing
Verwijderingsmethode	Niet van toepassing
Aanbeveling	Niet van toepassing

Opmerkingen:

Geen opmerkingen.

Foto 8 | Leidingisolatie

Foto 9 | Leidingisolatie

Bron 5, Vensterbank

Monsternummer	M4
Certificaatnummer	17.014407/0
Locatie	Zaal
Verdieping	Begane grond
Betreft	Niet asbesthoudend
Hoeveelheid (circa)	20 stuks
Bevestigingsmethode	Gemetseld
Bereikbaarheid	Goed bereikbaar
Binding	Hechtgebonden
Verweerdheid	Niet verweerd
Conditie	Onbeschadigd
Soort asbest	Geen asbest
Risicoklasse	Niet van toepassing
Verwijderingsmethode	Niet van toepassing
Aanbeveling	Saneren bij sloop of renovatie

Opmerkingen:

De vensterbanken zijn in diverse ruimtes aanwezig.

Foto 10 | Vensterbank

Foto 11 | Vensterbank

Bron 6, Gevelkachel

Monsternummer	M5
Certificaatnummer	17.014407/0
Locatie	Slaapkamer
Verdieping	Begane grond
Betreft	Asbesthoudend
Hoeveelheid (circa)	1 stuks
Bevestigingsmethode	Geklemd
Bereikbaarheid	Goed bereikbaar
Binding	Niet-hechtgebonden
Verweerdheid	Niet verweerd
Conditie	Onbeschadigd
Soort asbest	30-60 % Chrysotiel (witte asbest)
Risicoklasse	2
Verwijderingsmethode	Containment
Aanbeveling	Saneren bij sloop of renovatie

Opmerkingen:

Koord in/achter de gevelkachel.

Foto 12 | Gevelkachel

Foto 13 | Gevelkachel

Bron 7, Kozijnbeplating

Monsternummer	-
Certificaatnummer	Niet van toepassing
Locatie	Gang
Verdieping	Begane grond
Betreft	Asbesthoudend
Hoeveelheid (circa)	1 m ¹
Bevestigingsmethode	Geklemd
Bereikbaarheid	Slecht bereikbaar
Binding	Hechtgebonden
Verweerdheid	Niet verweerd
Conditie	Onbeschadigd
Soort asbest	Asbestverdacht
Risicoklasse	-
Verwijderingsmethode	-
Aanbeveling	Bemonstering voorafgaand aan sloop noodzakelijk

Opmerkingen:

De plaat is asbestverdacht. De plaat is alleen bereikbaar indien er een aanvullend destructief onderzoek kan worden uitgevoerd.

Foto 14 | Gevelplaat

Bron 8, Golfplaat

Monsternummer	M6
Certificaatnummer	17.014407/0
Locatie	Tuin
Verdieping	Maaiveld
Betreft	Niet asbesthoudend
Hoeveelheid (circa)	13 m ¹
Bevestigingsmethode	Ingegraven/vastgezet in de bodem
Bereikbaarheid	Goed bereikbaar
Binding	Hechtgebonden
Verweerdheid	Licht verweerd
Conditie	Licht beschadigd
Soort asbest	Geen asbest
Risicoklasse	Niet van toepassing
Verwijderingsmethode	Niet van toepassing
Aanbeveling	Niet van toepassing

Opmerkingen:

Aanwezig rond het tuinhuisje en tegen de schutting achter in de tuin.

Foto 15 | Golfplaat

Foto 16 | Golfplaat

Foto 17 | Golfplaat

Foto 18 | Golfplaat

Bron 9, Beglazingskit

Monsternummer	M7 en M8
Certificaatnummer	17.014407/0
Locatie	Kerkzaal
Verdieping	Eerste verdieping
Betreft	Niet asbesthoudend
Hoeveelheid (circa)	100 m ²
Bevestigingsmethode	Gekit
Bereikbaarheid	Slecht bereikbaar
Binding	Hechtgebonden
Verweerdheid	Licht verweerd
Conditie	Ernstig beschadigd
Soort asbest	Geen asbest
Risicoklasse	Niet van toepassing
Verwijderingsmethode	Niet van toepassing
Aanbeveling	Niet van toepassing

Opmerkingen:

Betreft kit in het enkelglas in de glazen puien van de kerkzaal.

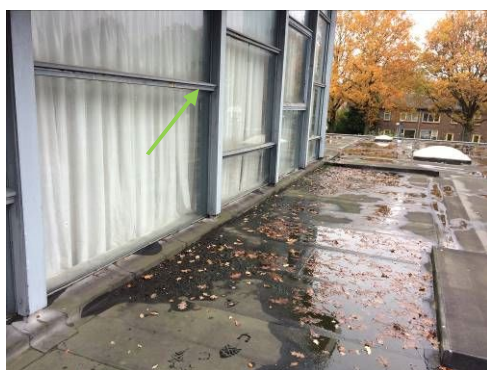

Foto 19 | Beglazingskit

Foto 20 | Beglazingskit

Bijlage D. Digitale informatie

Er zijn geen digitale informatiedragers aangeleverd.

Bijlage E. Analyseresultaten

Bezoekadres:
Koperstraat 2 2718 RE Zoetermeer
Postadres:
Postbus 670 2700 AR Zoetermeer
Tel: 079 – 3600 600
info@detectbv.nl | www.detectbv.nl

Analyserapport asbestidentificatie

Conform NEN 5896 met Stereo- en Polarisatiemicroscop

Oprichtgever : Team 2 Advies BV
Postbus 2162
9704 CD Groningen Nederland

Referentie opdrachtgever : AIR 14503
Onze referentie : 17.014407/0
Monsterneming door :
Totaal aantal monsters :
Pagina's : 1
Locatie monsterneming :
Adres : Nobellaan 140 Assen
Datum monsterneming : 14-11-2017
Datum ontvangst : 14-11-2017
Datum analyse : 15-11-2017

Analyseresultaten

M	ID	Referentie	Materiaal	Resultaat (% m/m)	HB
1	M1	Kelder - Ontluchttingsbuis	Ac materiaal	10-15 Chrysotiel	ja
2	M2	Cv-ruimte - Vensterbank	Ac materiaal	10-15 Chrysotiel	ja
3	M3	Kruipruimte - Leidingisolatie	Isolatie	n.a.	n.v.t.
4	M4	Zaal - Vensterbank	Cement	n.a.	n.v.t.
5	M5	Slaapkamer - Gevelkachel	Koord	30-60 Chrysotiel	nee
6	M6	Tuin - Golfplaat	Golfplaat	n.a.	n.v.t.
7	M7	Kerkzaal - Beglazingskit	Kit	n.a.	n.v.t.
8	M8	Kerkzaal - Beglazingskit	Kit	n.a.	n.v.t.

CHR = Chrysotiel   ACT = Actinoliet   n.a. = (Asbest) niet aantoonbaar (<0,1%)   + = Asbest aangetoond (indicatief)
 AMO = Amosiet   ANT = Anthofylliet   n.v.t. = Niet van toepassing   HB = Hecht gebonden
 CRO = Crocidoliet   TRE = Tremoliet   % (m/m) = Gewichtspercentage   M = Monsternummer laboratorium
 Gewichtspercentages % (m/m) <0,1 / 0,1-2 / 2-5 / 5-10 / 10-15 / 15-30 / 30-60 / >60.   ID = Monsternummer klant

De analyse is uitgevoerd conform NEN 5896 (laatste versie). Déetect Milieu Services B.V. is voor deze verrichting geaccrediteerd door de RvA (www.rva.nl) onder nummer L 548. Het analyseresultaat heeft alleen betrekking op het onderzochte monster. Déetect Milieu Services B.V. draagt geen enkele verantwoording voor de herkomst en representativiteit van aangeleverde monsters. Dit rapport mag niet anders dan in zijn geheel worden gereproduceerd.

Opmerkingen:

Déetect Milieu Services B.V.	Datum	15-11-2017
	Laborant	
	Autorisatie	

Bijlage F. Rapportage validatiemetingen, SC-548

Er is geen gebruik gemaakt van een rapportage validatiemetingen voor het bepalen van smart risicoklassebepaling. De rapportage is indien van toepassing bijgevoegd.

Bijlage G. Verplichtingen opdrachtgever

Informatief karakter

1. *Algemeen* De opdrachtgever heeft een wettelijke informatieplicht daar waar het gaat over de aanwezigheid van asbest in zijn bouwwerk/object, dat hij in eigendom / beheer heeft. Deze plicht heeft hij naar de gebruiker van het bouwwerk/object en zij die het bouwwerk/object respectievelijk onderhouden, renoveren, slopen of werkzaamheden erin uitvoeren.

Asbestverwijdering is onderhevig aan een gemeentelijke vergunning. Aan de vergunning ligt een asbestinventarisatierapport ten grondslag. Wie kan een vergunning aanvragen en wordt daarmee de houder van de vergunning?

- 1) De eigenaar van een bouwwerk;
- 2) Namens de eigenaar van het bouwwerk: het adviesbureau;
- 3) De gebruiker van een bouwwerk.

Toelichting:

a) De houder van de vergunning blijft voor de gemeente verantwoordelijk en aanspreekpunt voor de rapportage als sanering. Is het niet volledig en dus niet geschikt voor afgifte omgevingsvergunning, dan spreekt de gemeente de aanvrager van de vergunning aan. Deze spreekt vervolgens het onderzoeksbureau aan. Dit geldt eveneens voor de asbestverwijdering.

b) Als gewerkt wordt in strijd met de voorschriften, spreekt de gemeente de houder van de vergunning in eerste instantie aan, in tweede instantie de asbestverwijderaar.

De onder de punten 1 t/m 3 genoemde personen kunnen opdrachtgever zijn voor zowel de asbestinventarisatie, de asbestverwijdering, als de eindbeoordeling. Hij hoeft niet perse opdrachtgever te zijn voor de eindbeoordeling. Dit kan hij overlaten aan het verwijderingsbedrijf, hetgeen ook logisch is.

De opdrachtgever is degene die:

- 1) De opdracht tot inventarisatie verleent aan een bedrijf dat in het bezit is van een geldig certificaat voor asbestinventarisatie;
- 2) De omgevingsvergunning bij de Gemeente aanvraagt, implicerende de melding voor het voornemen tot slopen/verwijderen;
- 3) De opdracht tot de eindbeoordeling van de uitgevoerde asbestverwijdering verleent aan een laboratorium c.q. inspectie-instelling dat/die daarvoor is geaccrediteerd;
- 4) De opdracht tot de asbestverwijdering verleent aan een asbestverwijderingsbedrijf dat in het bezit is van een geldig certificaat voor asbestverwijderen;
- 5) De Gemeente minimaal één week vóór uitvoering op de hoogte stelt van de juiste uitvoeringsdata en -tijdstippen;
- 6) De stortbon en het vrijgavebewijs van het asbestverwijderingsbedrijf ontvangt;
- 7) De Gemeente uiterlijk binnen twee weken na uitvoering een afschrift stuurt van de resultaten van de eindbeoordeling;
- 8) De facturen voor de verleende diensten (1 t/m 4) ontvangt en betaalt.

De opdrachtgever kan de zaken genoemd onder 1, 2, 3, 5 en 7 delegeren aan bijvoorbeeld het asbestverwijderingsbedrijf, doch blijft verantwoordelijk voor de aanwezigheid van de juiste papieren (inventarisatierapport en omgevingsvergunning) op het werk.

2. Asbestverwijderingsbesluit 2005

De verantwoordelijkheid van de opdrachtgever voor de juiste papieren (inventarisatierapport en omgevingsvergunning) op het werk vindt zijn wettelijke basis in Par. 2, Artikel 3 en 5 en Par. 4, Artikel 10 van het Asbestverwijderingsbesluit 2005. De door de opdrachtgever in te schakelen bedrijven voor asbestinventarisatie, asbestverwijdering en eindbeoordeling kunnen het werk alleen verrichten, wanneer zij in het bezit zijn van de wettelijk verplichte certificatie, respectievelijk accreditatie, vermeld in art. 4.54a, 4.54d en 4.55a van het Arbobesluit / Asbestverwijderingsbesluit 2005.'

3. Asbestinventarisatierapport

Ontleend aan Asbestverwijderingsbesluit 2005, Stb. 704 d.d. 16-12-2005 en Stb. 87 d.d. 20-02-2006

Paragraaf 2-Asbestinventarisatie Art. 3-1-b:

lid b: degene die geheel of gedeeltelijk doet (laat) afbreken of uit elkaar nemen (= dus de opdrachtgever)

...beschikt over een asbestinventarisatierapport.

Art. 3-2-b:

ook hier wordt weer gesproken over degene die asbest doet (laat) verwijderen (= dus de opdrachtgever)

...beschikt over een asbestinventarisatierapport.

Art. 5

Degene die de handelingen van par. 3 doet / laat verrichten (= dus de opdrachtgever), verstrekt vóórdat de handeling wordt verricht, een afschrift van het inventarisatierapport aan degene die de handeling verricht (= dus het asbestverwijderingsbedrijf).

Conclusie: Art. 3 en 5 zijn heel duidelijk: De opdrachtgever beschikt over een inventarisatierapport en geeft een afschrift van dat rapport aan degene die het asbest verwijdert. Hoe de opdrachtgever aan dat rapport komt, staat niet vermeld. Hij moet er gewoon over beschikken, dus het zelf regelen.

Zie ook art. 4.54a-1 t/m 5 en 4.54d-5 (toevoeging aan Arbo-besluit).

Aanvulling Arbeidsomstandighedenbesluit

Artikel 4.54a. Asbestinventarisatie

- 1) Voordat een handeling als bedoeld in artikel 4.54, eerste lid, onderdeel a, b of d, wordt aangevangen, wordt de aanwezigheid van asbest of asbesthoudende producten dan wel crocidoliet of crocidoliethoudende producten volledig geïnventariseerd en worden de resultaten hiervan opgenomen in een inventarisatierapport.
- 2) Het eerste lid is van toepassing indien werknemers worden of kunnen worden blootgesteld aan asbest of asbesthoudende producten dan wel crocidoliet of crocidoliethoudende producten.
- 3) De inventarisatie en het inventarisatierapport, bedoeld in het eerste lid, worden uitgevoerd, onderscheidenlijk opgesteld, door een bedrijf dat in het bezit is van een certificaat voor asbestinventarisatie dat is afgegeven door Onze Minister of een certificerende instelling.
- 4) Een afschrift van het inventarisatierapport wordt verstrekt aan het bedrijf, bedoeld in artikel 4.54d, eerste lid, die de handeling, bedoeld in artikel 4.54, eerste lid, onderdeel a, b, of d, verricht.
- 5) Het certificaat of een afschrift daarvan is op de arbeidsplaats aanwezig en wordt desgevraagd getoond aan een ambtenaar als bedoeld in artikel 24 van de wet.

Artikel 4.54d. Asbestverwijdering

- 1) De handelingen, bedoeld in artikel 4.54, eerste lid, met uitzondering van de handelingen, bedoeld in artikel 4.54b, onderdeel b tot en met i, worden verricht volgens een vooraf opgesteld werkplan als bedoeld in artikel 4.55 door een bedrijf dat in het bezit is van een certificaat voor asbestverwijdering, dat is afgegeven door Onze Minister of een certificerende instelling.
- 2) Bij een bedrijf als bedoeld in het eerste lid is in ieder geval een persoon als bedoeld in het derde lid werkzaam.
- 3) De handelingen, bedoeld in het eerste lid, worden verricht door of onder voortdurend toezicht van een persoon die in het bezit is van een certificaat van vakbekwaamheid voor het toezicht houden op het verwijderen van asbest en crocidoliet, dat is afgegeven door Onze Minister of een certificerende instelling.
- 4) Voor zover de handelingen, bedoeld in het eerste lid, mede worden verricht door een andere persoon dan de persoon, bedoeld in het derde lid, is deze andere persoon in het bezit van een certificaat van vakbekwaamheid voor het verwijderen van asbest en crocidoliet, dat is afgegeven door Onze Minister of een certificerende instelling.
- 5) Voordat wordt aangevangen met de handelingen, bedoeld in het eerste lid, is het bedrijf, bedoeld in het eerste lid, in het bezit van een afschrift van een inventarisatierapport als bedoeld in artikel 4.54a, eerste lid. 6) De certificaten, bedoeld in het eerste, derde en vierde lid, of afschriften daarvan en een afschrift van het inventarisatierapport, bedoeld in artikel 4.54a, eerste lid, zijn op de arbeidsplaats aanwezig en worden desgevraagd getoond aan een ambtenaar als bedoeld in artikel 24 van de wet.

Par. 4 – Bouwwerken

Art. 10:

Het is verboden om een bouwwerk te slopen zonder of in afwijking van de vergunning van B&W. Bij een aanvraag om een omgevingsvergunning moet een inventarisatierapport worden overlegd (art. 10j).

De houder van de omgevingsvergunning moet een afschrift van die vergunning ter hand stellen aan het bedrijf dat de sloop uitvoert.

Bijlage I. Smart risicoklassebepaling

SMART Risicoclassificatie

Aangemaakt op 28 november 2017 om 11h46 (1018717)

Team2 Advies

SCA-code: 07-D070128.01

Deze risicoclassificatie maakt onverbreeklijk onderdeel uit van het asbestinventarisatierapport [07-D070128.01-AIR 14503]; het inventarisatiebureau verklaart dat de invoer geheel overeenkomt met de werkelijke bron situatie.

Identificatie

Adres	Nobellaan 140, Assen
Projectcode	AIR 14503
Projectnaam	AIR 14503
Broncode	Bron 1
Bronnaam	steunpaal (verloren bekisting)

Feiten

Productspecificatie	Asbestcement buizen en kanalen
Hechtgebondenheid	Hechtgebonden
Hoeveelheid asbest	13 stuks
Percentage Chrysotiel	10 - 15 %
Percentage Amfibool asbest	< 0.1 % (niet aantoonbaar)
Analysecertificaatnummer	17.014407

Situatie

Bevestiging	Ingestort in beton of cement
Binnen / buiten	Binnen
Beschadiging	Niet
Verweerdheid	Niet

Verwijdering

Handeling	Overig (als geheel verwijderen niet mogelijk is)
------------------	--

Risicoclassificatie

Risicoklasse	2
Gebruikte versie classificatiemodel	SMART 2.2.03052017 (ingangdatum 03-05-2017)

Werkplanellementen

Containment RK2

Voorafgaand aan de werkzaamheden dient een containment te worden ingericht conform het certificatieschema.

Het gecertificeerde asbestverwijderingsbedrijf dat de asbestverwijderingswerkzaamheden uitvoert, dient de best bestaande technieken toe te passen. Er dienen bronmaatregelen genomen te worden om vezelemisatie te voorkomen. Deze maatregelen dienen in een werkplan, opgesteld conform het certificatieschema, te worden opgenomen.

Tijdens de werkzaamheden dient een volgelaatsmasker P3 met aangeblazen lucht te worden gedragen.

Er dient een eindcontrole door een RvA geaccrediteerde (ISO 17020) inspectie-instelling volgens NEN 2990, onderdeel visuele inspectie en onderdeel luchtmetingen, te worden uitgevoerd.

(1018717)

SMART Risicoclassificatie

Aangemaakt op 28 november 2017 om 11h46 (1018722)

Team2 Advies

SCA-code: 07-D070128.01

Deze risicoclassificatie maakt onverbreeklijk onderdeel uit van het asbestinventarisatierapport [07-D070128.01-AIR 14503]; het inventarisatiebureau verklaart dat de invoer geheel overeenkomt met de werkelijke bron situatie.

Identificatie

Adres	Nobellaan 140, Assen
Projectcode	AIR 14503
Projectnaam	AIR 14503
Broncode	Bron 2
Bronnaam	Vensterbanken

Feiten

Productspecificatie	Asbestcement imitatiemarmor/siersteen
Hechtgebondenheid	Hechtgebonden
Hoeveelheid asbest	11 stuks
Percentage Chrysotiel	10 - 15 %
Percentage Amfibool asbest	< 0.1 % (niet aantoonbaar)
Analysecertificaatnummer	17.014407

Situatie

Bevestiging	In specie gezet
Binnen / buiten	Binnen
Beschadiging	Niet
Verweerdheid	Niet

Verwijdering

Handeling	Demontage (als geheel verwijderen)
------------------	------------------------------------

Risicoclassificatie

Risicoklasse	2
Gebruikte versie classificatiemodel	SMART 2.2.03052017 (ingangsdatum 03-05-2017)

Werkplanellementen

Containment RK2

Voorafgaand aan de werkzaamheden dient een containment te worden ingericht conform het certificatieschema.

Het gecertificeerde asbestverwijderingsbedrijf dat de asbestverwijderingswerkzaamheden uitvoert, dient de best bestaande technieken toe te passen. Er dienen bronmaatregelen genomen te worden om vezelemisatie te voorkomen. Deze maatregelen dienen in een werkplan, opgesteld conform het certificatieschema, te worden opgenomen.

Tijdens de werkzaamheden dient een volgelaatsmasker P3 met aangeblazen lucht te worden gedragen.

Er dient een eindcontrole door een RvA geaccrediteerde (ISO 17020) inspectie-instelling volgens NEN 2990, onderdeel visuele inspectie en onderdeel luchtmetingen, te worden uitgevoerd.

(1018722)

SMART Risicoclassificatie

Aangemaakt op 28 november 2017 om 13h01 (1018866)

Team2 Advies

SCA-code: 07-D070128.01

Deze risicoclassificatie maakt onbrekkelijk onderdeel uit van het asbestinventarisatierapport [07-D070128.01-AIR 14503]; het inventarisatiebureau verklaart dat de invoer geheel overeenkomt met de werkelijke bron situatie.

Identificatie

Adres	Nobellaan 140, Assen
Projectcode	AIR 14503
Projectnaam	AIR 14503
Broncode	Bron 3
Bronnaam	Ontluchtingspijp

Feiten

Productspecificatie	Asbestcement buizen en kanalen
Hechtgebondenheid	Hechtgebonden
Hoeveelheid asbest	0,8 m ³
Percentage Chrysotiel	10 - 15 %
Percentage Amfibool asbest	< 0.1 % (niet aantoonbaar)
Analysecertificaatnummer	17.014407

Situatie

Bevestiging	Ingemetseld
Binnen / buiten	Binnen
Beschadiging	Niet
Verweerdheid	Niet

Verwijdering

Handeling	Overig (als geheel verwijderen niet mogelijk is)
------------------	--

Risicoclassificatie

Risikoklasse	2
Gebruikte versie classificatiemodel	SMART 2.2.03052017 (ingangdatum 03-05-2017)

Werkplanelementen

Containment RK2

Voorafgaand aan de werkzaamheden dient een containment te worden ingericht conform het certificatieschema.

Het gecertificeerde asbestverwijderingsbedrijf dat de asbestverwijderingswerkzaamheden uitvoert, dient de best bestaande technieken toe te passen. Er dienen bronmaatregelen genomen te worden om vezelemissie te voorkomen. Deze maatregelen dienen in een werkplan, opgesteld conform het certificatieschema, te worden opgenomen.

Tijdens de werkzaamheden dient een volgelaatsmasker P3 met aangeblazen lucht te worden gedragen.

Er dient een eindcontrole door een RvA geaccrediteerde (ISO 17020) inspectie-instelling volgens NEN 2990, onderdeel visuele inspectie en onderdeel luchtmetingen, te worden uitgevoerd.

(1018866)

SMART Risicoclassificatie

Aangemaakt op 28 november 2017 om 11h46 (1018729)

Team2 Advies

SCA-code: 07-D070128.01

Deze risicoclassificatie maakt onverbreeklijk onderdeel uit van het asbestinventarisatierapport [07-D070128.01-AIR 14503]; het inventarisatiebureau verklaart dat de invoer geheel overeenkomt met de werkelijke bron situatie.

Identificatie

Adres	Nobellaan 140, Assen
Projectcode	AIR 14503
Projectnaam	AIR 14503
Broncode	Bron 6
Bronnaam	Koord in gevelkachel

Feiten

Productspecificatie	Asbestkoord
Hechtgebondenheid	Niet-hechtgebonden
Hoeveelheid asbest	1 stuks
Percentage Chrysotiel	30 - 60 %
Percentage Amfibool asbest	< 0.1 % (niet aantoonbaar)
Analysecertificaatnummer	17.014407

Situatie

Bevestiging	Geklemd
Binnen / buiten	Binnen
Beschadiging	Niet
Verweerdheid	Niet

Verwijdering

Handeling	Overig (als geheel verwijderen niet mogelijk is)
------------------	--

Risicoclassificatie

Risicoklasse	2
Gebruikte versie classificatiemodel	SMART 2.2.03052017 (ingangsdatum 03-05-2017)

Werkplanellementen

Containment RK2 - ex RK3 (containment)

Voorafgaand aan de werkzaamheden dient een containment te worden ingericht conform het certificatieschema.

Het gecertificeerde asbestverwijderingsbedrijf dat de asbestverwijderingswerkzaamheden uitvoert, dient de best bestaande technieken toe te passen. Er dienen bronmaatregelen genomen te worden om vezelemisatie te voorkomen. Deze maatregelen dienen in een werkplan, opgesteld conform het certificatieschema, te worden opgenomen.

Deze asbesttoepassing/handeling was voorheen ingedeeld in risicoklasse 3 (vezelconcentratie cf. SMART groter dan 1.000.000 vezels/m³).

Er dient een eindcontrole door een RvA geaccrediteerde (ISO 17020) inspectie-instelling volgens NEN 2990, onderdeel visuele inspectie en onderdeel luchtmetingen, te worden uitgevoerd.

(1018729)

Bijlage J. Enquêteformulier

Team2 Advies streeft naar een optimale kwaliteit van haar dienstverlening. Om die kwaliteit gericht en doeltreffend te kunnen verbeteren is het oordeel van de opdrachtgever voor ons van groot belang. Team2 Advies is daarom geïnteresseerd in uw mening over de dienstverlening en de uitvoering van de opgedragen werkzaamheden.

Wij willen u vragen om onderstaande vragen te beantwoorden en d.m.v. het aankruisen van het aanvinken van het volgens u van toepassing zijnde antwoord.

Indien u nog aanvullende op of aanmerkingen heeft kunt u deze vermelden onder "Opmerkingen".

Beoordelingscriterium	Slecht	Matig	Goed	Zeer goed
Bereikbaarheid Team2 Advies				
Prijsstelling				
Vooraf besproken aanpak				
Uitgevoerde aanpak				
Nakomen tijdsafspraken				
Optreden uitvoerende(n)				
Helderheid van de rapportages				
Volledigheid van de rapportages				
Oplossen van klachten				

Opmerkingen:

Eventuele toelichtingen:

Wij vragen u vriendelijk om het enquêteformulier te scannen en te mailen naar info@team2advies.nl of per post naar Postbus 2162, 9704 CD Groningen.

